

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКИ

Кафедра: фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра
на тему:

«Управління капіталізацією банку (на матеріалах ПАТ АБ «Південний»)»

Виконала: слухачка магістратури за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Шелега М. М.

(прізвище та ініціали)

Керівник: кандидат економічних наук,
доцент **Ткачук Н.М.**

(науковий ступінь, вчене звання,
прізвище та ініціали)

Рецензент: Начальник регіонального
відділення АБ «Південний»
в м. Хмельницький

Братух Г.Я

(науковий ступінь, вчене звання,
прізвище та ініціали)

Хмельницький – 2024

ЗМІСТ

	2
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛІЗАЦІЄЮ БАНКУ	7
1.1. Економічна сутність капіталізації банку	7
1.2. Методичні підходи управління капіталізацією банку	14
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛІЗАЦІЄЮ ПАТ АБ «ПІВДЕННИЙ»	23
2.1. Оцінка стану капіталізації банку	23
2.2. Аналіз достатності власного капіталу як інструмента управління	31
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛІЗАЦІЄЮ БАНКУ	37
3.1. Використання внутрішнього потенціалу в удосконаленні управління капіталізацією банку	37
3.2. Зовнішні джерела забезпечення достатньої капіталізації банку	47
ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60
ДОДАТКИ	66

ВСТУП

Актуальність теми. За умов глобальних викликів, військової агресії та нестабільності в Україні формуються складні умови для функціонування банків і банківської системи. Розвиток вітчизняних банків в умовах воєнного стану залежить від їх можливостей дотримуватися достатніх обсягів капіталізації, що передбачає, перш за все, наявність мінімально необхідних розмірів власного капіталу. Капіталізація банку є одним із найвагоміших показників оцінки концентрації банківського капіталу та виявлення можливостей банку функціонувати в майбутньому на основі фінансової стійкості, конкурентоспроможності. Крім того, достатньо капіталізовані банки вважаються також інвестиційно привабливими на ринку.

Реальні можливості банків виконувати свою найважливішу функцію кредитування економіки залежать від рівня їх забезпеченості власним капіталом, тобто – капіталізації, нарощення обсягів якої і являє собою систему управління, як з боку банку, так і з боку Національного банку України. Відтак, існує сьогодні необхідність у банків здійснення ефективного управління капіталізацією для забезпечення сталого розвитку банківської діяльності.

За цих умов актуалізуються проблеми управління капіталізацією банків у контексті необхідності підвищення її рівня, вирішення яких стає можливим шляхом нарощення обсягів власного капіталу та підтримки рівня його адекватності ризикам діяльності банків.

Питанням підвищення рівня капіталізації банківської системи присвячено праці багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, а саме: Я. В. Грудзевича [10], Ж.М. Довгань [15], В. .В. Коваленка [31-32], А.М. Мороза [43], В.І. Міщенко [40], Ф. Мишкіна [41], Дж. Сінкі [49], Т.С. Смовженко [51], Р.І. Тиркала [53] та ін. Не заперечуючи досить вагомого внеску зазначених науковців у вирішення даної проблематики в діяльності банків, на нашу думку більш глибокого вивчення потребують питання методичних засад більш глибокого дослідження потребують питання управління капіталізацією банків у

контексті необхідності забезпечення достатності власного капіталу та врахування поточних ризиків, які притаманні банківській діяльності.

Все вищезазначене й обумовило вибір об'єкта дослідження, актуальність теми, її теоретичну та практичну значимість.

Мета та завдання дослідження. Метою роботи є узагальнення теоретико-методичних підходів та розробка пропозицій з удосконалення управління капіталізацією банків для забезпечення ефективного їх функціонування.

Досягнення поставленої мети передбачає постановку та вирішення таких завдань:

- дослідити економічну сутність капіталізації банку;
- розглянути методичні підходи до управління капіталізацією банку;
- оцінити стан капіталізації ПАТ АБ «Південний»;
- проаналізувати достатність власного капіталу як інструмента управління капіталізацією ПАТ АБ «Південний»;
- запропонувати використання внутрішнього потенціалу в управлінні капіталізацією банку;
- розглянути зовнішні джерела забезпечення достатньої капіталізації банків.

Об'єктом дослідження є управління капіталізацією банку як процесом накопичення власного капіталу, достатнього для здійснення активних операцій.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти управління капіталізацією ПАТ АБ «Південний».

Методи дослідження. У магістерській роботі використовувалися наступні методи наукового пізнання: історичний та метод порівняння використовувалися при визначенні основних категорій, таких як «власний капітал», «капіталізація»; методи аналізу і синтезу були застосовані при виявленні стану кпаіталзації банку; метод порівняння для вивчення тенденцій зміни обсягів і структури власного капіталу банку; методи статистичного аналізу (динамічні ряди) в дослідженні закономірностей формування власного

капіталу банку; табличний та графічний методи використовувалися для унаочнення та представлення результатів розрахунків рівня достатності власного капіталу банку та інших показників.

Інформаційною базою дослідження є закони та положення, затверджені Національним банком та Верховною Радою України; аналітичні та статистичні дані Національного банку України; матеріали монографічних і періодичних видань, міжнародних і всеукраїнських конференцій з даної проблематики, а також фінансова звітність ПАТ АБ «Південний» та ресурси Інтернету.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці конкретних рекомендацій з удосконалення управління капіталізацією банку. Отримані результати дослідження можуть бути використані для прийняття дієвих управлінських рішень щодо вибору джерел нарощення капіталізації ПАТ АБ «Південний».

Апробація результатів дослідження. Окремі положення та отриманні результати магістерської роботи були оприлюднені на VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Ужгород, 1 грудня 2023 р.) і в збірнику тез Міжнародної мультидисциплінарної інтернет-конференцію «Світ наукових досліджень. Випуск 26» (м. Тернопіль, м. Ополе 22-24 січня 2024р.) [56-57].

Структура і обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, шести підрозділів, висновків і списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 59 сторінок; список використаних джерел налічує 59 джерел.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛІЗАЦІЄЮ БАНКУ

1.1. Економічна сутність капіталізації банку

Необхідною умовою функціонування та розвитку банків сьогодні є здатність забезпечувати та підтримувати обсяг власного капіталу на достатньому для здійснення активних операцій та виконання нормативних вимог рівні. Сучасні банки є специфічними суб'єктами ринку, які органічно поєднують в своєму статусі ознаки комерційного підприємства та фінансової установи, що й відкладає свій відбиток на роль і значення власного капіталу в забезпеченні їх діяльності. Це також зумовило й появу такого поняття як «капіталізація банку» як в теорії банківської справи, так і в банківській практиці, а також і проблематику нарощення капіталізації, що лежить в основі ефективного управління банком.

Банки, як учасники фінансового ринку та фінансові установи, виконують посередницьку функцію у процесі залучення та розподілу грошових ресурсів, результативність виконання якої значною мірою залежить від ступеня капіталізації, тобто забезпеченості банку власним капіталом. Відтак, стосовно управління капіталізацією банку вважаємо за необхідне, в першу чергу, окреслили теоретичну сутність самого поняття «капіталізація банку» і вже потім перейти до методичних аспектів управління.

Зауважимо, що питання низької капіталізації банків стали підніматися банкірами й науковцями ще у ХХ ст. й не втратили своєї актуальності та важливості на сьогоднішній день. Проте, не зважаючи на всебічне опрацювання цього питання вченими-економістами, досі в економічній літературі існує чимало розбіжностей й неоднозначних тлумачень сутності поняття «капіталізації банку», не в повній мірі окреслено та пояснено її різновиди й не достатньо глибоко розкрито її якісний бік, який торкається достовірного

визначення складових власного капіталу та правильного їх зарахування до складу регулятивного капіталу банку.

Група вчених-дослідників (А. Завгородній, Г. Вознюк та Т. Смовженко) вважають, що поняття «капіталізація» можна трактувати по-різному залежно від галузі використання, тому у своєму Фінансовому словнику пропонують такі визначення [51]:

1. «Процес формування фіктивного капіталу шляхом випуску акцій, облігацій, заставних листів іпотечних банків, інших цінних паперів.
2. Включення відсотка, який нараховується протягом пільгового періоду кредиту, до суми основного боргу для звільнення позичальника у цей період від сплати як частини основного боргу, так і відсотків.
3. Процес реалізації майна підприємства для збільшення капіталу.
4. Перетворення доданої вартості, у вигляді нерозподіленого прибутку в капітал, на розширення виробництва шляхом збільшення активів».

Тому зазначено, що «Капіталізація – це, по-перше, перетворення доданої вартості (нерозподіленого прибутку) на капітал; по-друге, процес формування фіктивного капіталу у вигляді акцій, облігацій та інших цінних паперів; по-третє, процес реалізації майна підприємства з метою збільшення грошового капіталу» [51, с. 250]. До того ж, окремо ще подано визначення капіталізації прибутку – «нарахування відсотків на відсотки, що в банківській практиці є по суті нарахуванням за формулою складних відсотків»; ринкової капіталізації як «оцінка ринкової вартості акціонерного товариства» та капіталізації надмірної як «наявність значних обсягів капіталу, що перевищують потреби в ньому для нормального функціонування підприємства» [51, с. 137].

На наш погляд, дійсно інтерес викликає дефініція «капіталізація прибутку», що тлумачиться як «процес перетворення прибутку на капітал» і як «метод оцінювання вартості підприємства чи майна за величиною доходу, який воно забезпечує», що можна використати у банківській діяльності [30]. Аналогічне трактування поняття капіталізації подають і автори «Енциклопедії банківської справи» [18, с. 277].

Досить цікавою є позиція з даного питання Т. Момот, яка відзначає, що «... капіталізацію, можна розуміти, як: 1) перетворення доходу у вартість; 2) структуру капіталу підприємства; 3) визнання окремої статті витрат приростом капітальних активів, а не витратами звітного періоду. Українським відповідником тлумачення суті поняття «капіталізація» є визначення вартості об'єкта оцінки на підставі очікуваного доходу від його використання; капіталізація може здійснюватися із застосуванням ставки капіталізації (пряма капіталізація) або ставки дисконту (непряма капіталізація чи дисконтування)» [42].

У Словнику банківських термінів Д. Розенберг описує капіталізацію як сумарні пасиви, тобто кошти, інвестовані власниками; наводить також поняття фіктивної (уявної) капіталізації [49]. А.П. Вожжов вбачає за необхідне виділити поняття фіктивної (уявної) капіталізації й пояснює, що фіктивна капіталізація відбувається лише номінально, за рахунок бухгалтерських проводок, при цьому розмір реального капіталу не змінюється [53]. Науковець акцентує увагу на тому, що уявна капіталізація є наслідком діяльності неефективного менеджменту.

Автори ще однієї праці пропонують трактувати капіталізацію банку з кількох позицій: 1) як збільшення обсягу капіталу банку; 2) як сукупну максимальну вартість акцій та облігацій, які може випустити банк; 3) як збільшення вартості банку в зв'язку зі зростанням його ринкової вартості; 4) як додатковий випуск акцій задля збільшення капіталу аб оспрямування частини доходів прибутку, дивідендів на збільшення капіталу банку [21]. В систематизованому вигляді за напрямками тлумачення та науковцями сутність поняття «капіталізації банку» подано в додатку А.

Не вдаючись до подальшого детального висвітлення поглядів різних вчених щодо поняття «капіталізація» і більше не наводячи визначень цього терміна, зазначимо, що загалом воно розглядається з трьох основних позицій, зокрема, як:

- метод оцінки вартості майна підприємства, фірми за розміром доходу, прибутку, який вони приносять [58];
- спрямування частини прибутку на збільшення власного капіталу банку (реінвестування чистого прибутку) [27];
- спосіб збільшення статутного капіталу шляхом перерозподілу власного капіталу [54].

Цілком очевидно, що такі позиції характеризують процес капіталізації як фінансове явище, що відокремлене від реального ринкового механізму функціонування економіки. Хоча, по суті капіталізація, є реальним процесом формування додаткової вартості, що має фінансову складову, взаємодіє з нею, але не зводиться лише до неї [38].

Ми в повній мірі поділяємо погляди провідних вітчизняних вчених НАН України щодо необхідності відновлення належної уваги до ролі капіталізації в банківській системі та економіці України загалом, виявлення її глибинної сутності на основі чіткого розмежування реальних процесів створення і примноження нової вартості. Так В. М. Геєць і А. А. Гриценко наголошують, що «Капіталізація утворює сутність процесу ринкової трансформації і пов'язана з перетворенням існуючих факторів виробництва у капітал, а потім уже на цій основі знаходять своє місце процеси фінансової капіталізації» [53].

Натомість низка вчених схиляється до думки, що капіталізація – це показник ринкової ціни банку, розрахований шляхом множення вартості банківських акцій на їхню кількість [15]. Вважаємо, що найголовнішою ознакою власного капіталу є його здатність приносити додаткову вартість, тому й сутність капіталізації будуть формувати економічні та юридичні відносини власності стосовно перетворення різних матеріальних, нематеріальних ресурсів у вартість, здатну в процесі самозростання й банківської діяльності приносити додаткову вартість.

Відтак капіталізацію економічних відносин ми будемо розглядати як одну з функцій власного капіталу банку, яка забезпечує трансформацію і перетворення банками вільних грошових коштів на позичковий капітал із

подальшим їх спрямування у виробничу та підприємницьку діяльність забезпечуючи реалізацію принципу їхнього самозростання. Лише у процесі функціонального споживання суб'єктами ринку гроші збільшують свою вартість і реалізують себе як капітал. Саме таким чином самозростання грошей як капіталу зумовлює реальний розвиток капіталізації економічних відносин між суб'єктами господарювання в ринковому середовищі та трансформацію банківського капіталу в капітал реального сектору економіки зі зворотним процесом.

Доповнюючи вищезазначене, відмітимо, що сутність капіталізації також формують юридичні відносини власності щодо перетворення різних матеріальних, нематеріальних ресурсів у вартість, здатну в процесі самозростання приносити додаткову вартість. Водночас в процесі капіталізації важливе значення мають й економічні відносини між різними суб'єктами ринкового середовища щодо створення, оцінювання й використання їхніх ресурсів та капіталу в процесі формування додаткової вартості. Тому капіталізацію доцільно досліджувати і як процес використання доданої вартості для нарощення капітальних потужностей суб'єктів ринку, і як критерій визначення ринкової вартості їхніх акцій чи власного капіталу.

Отже, капіталізація банку - це багатофункціональне поняття, що може використовуватися в системі банківського менеджменту для управління розв'язанням різних завдань та, відповідно, впливати на їх розвиток. Ми також цілком погоджуємось з твердженням Л. Конопатська, що «показники капіталізації характеризують процес перетворення наявних ресурсів у вартість, що приносить додану вартість; у розвинутих країнах збільшення капіталізації економічних суб'єктів розглядається в контексті зростання їх ринкової вартості й тісно пов'язується з рівнем конкурентоспроможності» [36].

Поняття «капіталізація банку» тісно пов'язане з таким поняттям, як «власний капітал банку», під яким ми розуміємо сукупність грошових коштів, матеріальних та нематеріальних цінностей, які виражені в грошовій формі, сформовані за рахунок коштів власників і перебувають у власності банку.

Власний капітал банку має першорядне значення в забезпеченні фінансової стійкості, міцності й надійності банку.

Варто також зауважити, що капіталізація є багаторівневим процесом, який охоплює всю економіку, модифікується на різних рівнях, реалізується в різних сферах, ринках, формах і галузях діяльності. Тому капіталізацію банку слід розглядати як частину банківської системи, що слід вважати різновидом капіталізації окремої фінансової сфери, яка пов'язана з необхідністю нарощення власного капіталу банками для забезпечення їх фінансової стійкості, платоспроможності та конкурентоспроможності на ринку.

На наш погляд, необхідно чітко розмежувати реальну, фінансову, пряму, зворотну і фіктивну капіталізацію. Розглянемо їх особливості та характеристики детальніше.

Під реальною капіталізацією слід розуміти перетворення матеріальних та інших ресурсів на джерело зростання вартості. Для здійснення цього необхідним є поєднання робочої сили із засобами виробництва за умов ринкових відносин. Відтак, гроші, товари, засоби виробництва стають капіталом за наявних певних виробничих відносин, коли власники засобів виробництва прагнуть свою власність примножити, а ті, хто їх позбавлений продає свою робочу сили, щоб існувати. Саме в ході виробничих відносин відбувається процес самозростання авансованого капіталу, коли сума вартостей використовується для отримання додаткової вартості набуваючи при цьому суті капіталу. Тому варто зазначити, що реальна капіталізація здійснюється у сфері виробництва матеріальних благ і послуг на основі використання найманої праці в ході виробничих відносин та створення додаткової вартості. Варто зауважити, що лише за умов капіталістичного способу ведення господарства засоби виробництва можуть стати знаряддям вилучення додаткової вартості, знаряддям експлуатації найманої праці й перетворюватись в капітал, що і є по суті реальною капіталізацією.

Фінансова капіталізація пов'язана з представленням грошового капіталу в цінних паперах та фінансовою оцінкою їхньої вартості. Достатньо повну

характеристику фінансової капіталізації наведено у вищевикладених нами тлумаченнях різних вчених і авторів. Варто зауважити, що досить часто в економічній літературі фінансову капіталізацію ототожнюють з ринковою капіталізацією, під якою слід розуміти ринкову вартість акціонерного товариства, яка визначається на основі здійсненої ринкової оцінки як добуток ринкової вартості акцій та їх загальної кількості, що в кінцевому рахунку і формує його акціонерний капітал. Відтак ринкову капіталізацію можна вважати точним вираженням ринкової оцінки власного капіталу. На сьогодні вітчизняним фінансово-кредитним установам ще рано говорити про ринкову капіталізацію, оскільки дуже незначна кількість банківських акцій має ринкову оцінку та вільно котирується на фінансовому ринку.

Для отримання адекватної оцінки економічних процесів, що відбуваються у банківській діяльності, вважаємо за потрібне виділити такі різновиди фінансової капіталізації, як пряма і зворотна капіталізація банку. Пряма капіталізація банку – це трансформація, перетворення вартості, яка може бути представлена реальними матеріальними активами і грошовими коштами у капітал банку, тобто це є безпосереднє поповнення власного капіталу банку за рахунок реінвестування певної частини його чистого прибутку. Зворотна капіталізація – це процес оцінювання, визначення вартості банківської установи на основі реального доходу, прибутку, який вона генерує, здійснюючи активні операції та займаючи певну позицію на ринку фінансових послуг. Зауважимо, що капіталізація банку за певних обставин може бути перетворена з різних міркувань на фіктивну капіталізацію, сутність якої виявляється в низькій якості елементів власного капіталу, що може призвести до завищення його розміру [53].

Варто зазначити, що у процесі визначення рівня капіталізації банків доволі проблемними є не лише кількісні показники обсягу власного і статутного капіталів, а й якісні, які, передусім, стосуються структури власного капіталу та достовірної оцінки окремих його складових. Дуже часто банківські установи з метою досягнення необхідного розміру власного капіталу і

дотримання показників його адекватності вдаються до таких заходів штучного нарощення обсягів капіталу, як внесення розміру до оцінки основних засобів, нарахованих, але не сплачених процентів; проведення операцій з придбання в інсайдерів основних засобів, в яких нема гострої потреби за цінами, значно нижчими від ринкових; надання на пільгових умовах довгострокових кредитів інсайдерам або особам, які номінально не є ними; здійснення недохідних інвестицій у цінні папери «неасоційованих», «недочірних» підприємств та ін. Зростання таких складових власного капіталу банку і здійснення відповідних активних операцій за певних обставин призводять до штучного нарощення власного капіталу, а отже, і до невикористано завищеного рівня капіталізації банку – формування фіктивної капіталізації. Теоретично, фіктивна капіталізація може утворитися в результаті перевищення фінансової оцінки капіталу на ринку цінних паперів над реальної величиною сформованого капіталу. Фіктивний капітал може бути двох видів: фіктивний переоцінений капітал – по суті фіктивна вартість, яка реально не існує в економіці та фіктивно недооцінений капітал – це нереалізована вартість в ринковому обороті, яка тому і стає фіктивною. Виконання завдання виявлення фіктивної капіталізації банків є на сьогодні дуже складним, адже ні система бухгалтерського обліку та звітності, ні Міжнародні стандарти обліку не забезпечують повного захисту від можливого штучного нарощення власного капіталу й неадекватної фінансової звітності у тій ситуації, яка реально склалася у банках [53]. Очевидно, що завищення обсягів власного капіталу дає змогу банкам легко виконувати економічні нормативи достатності капіталу, залучати додаткові кошти клієнтів і підвищувати інвестиційну привабливість та імідж банку на ринку. Водночас, дійсна, реальна адекватність капіталу таких банків загалом знижується, різко зростає наднормативний ризик активних операцій, що переноситься на підприємства й населення, які розмістили свої кошти у цих банках.

Отже, розглянуті нами вище трактування терміна «капіталізація», визначають зміну обсягів власного капіталу банку, вказують також на необхідні для банку заходи для його створення або виявляють можливість створення

доданої ним вартості. Алк, все ж таки, дослідники поєднують категорії «власний капітал» та «капіталізація» банку. Вважаємо, що капіталізація є також специфічним способом зміни власного капіталу банку – це реінвестування (вкладення) повне або часткове чистого прибутку банку; напрямком зміни власного капіталу банку – його нарощення; також капіталізація є своєрідною характеристикою банківського капіталу та просто діяльності банку. Враховуючи такий широкий масштаб прояву сутності капіталізації банку, цілком очевидно, що вона потребує постійної уваги з боку банківських менеджерів, що й зумовлює необхідність висвітлення специфіки, методів, принципів та інструментів управління капіталізацією.

1.2. Методичні підходи управління капіталізацією банку

Банківська система України сьогодні перебуває в дуже складних умовах функціонування, враховуючи як зовнішні, так і внутрішні несприятливі фактори. Багато банків характеризується погіршенням фінансових результатів, значними обсягами неякісних активів (проблемних кредитів), недостатністю власного капіталу, знаходяться на межі банкрутства чи перебувають у стадії ліквідації. За таких умов питання капіталізації банку, адекватної за обсягами структурою банківським активам набуває особливої ваги, а питання ефективного управління капіталізацією стає одним із головних у банківському менеджменті.

На думку Гордієнко Т. та Сидоренко В. управління капіталізація банку - це сукупність стратегічних рішень, які «регулюють формування та розподіл капіталу; спрямовані на збалансованість прибутковості та ризиків для забезпечення стабільного зростання вартості банку й ґрунтуються на трьох основних стратегіях: максимальної віддачі капіталу, підтримки ліквідності, збалансування рівня прибутковості та ліквідності банку» [9].

З точки зору менеджмента, управління капіталізацією банку являє собою сукупність форм, підходів, методів, принципів і прийомів управління з метою

забезпечення необхідного рівня достатності та адекватності власного капіталу, а також фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності та прибутковості банку.

Врадо зауважити, що управління капіталізацією банку перебуває під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх факторів, врахування яких є обов'язковим для банківських менеджерів. До зовнішніх факторів впливу, які не підвласні керівництву банку, слід віднести такі: стан фондового та фінансового ринку, розвиток економіки країни, нормативно-правова база, стан науково-технічного середовища, військові дії, соціальне середовище та ін. Зовнішні фактори управління капіталізацією банку впливають на взаємодію банку зі іншими суб'єктами ринку (фізичними, юридичними особами та державою) [15].

До внутрішніх факторів впливу, від яких залежить визначення стратегічної мети управління капіталізацією банку, належать: система корпоративного управління, система внутрішнього контролю та аудиту, стратегія розвитку та фінансовий стан банку. Вважаємо, що внутрішні фактори є першорядними, й саме вони є визначають стан банку, окреслюють мету та завдання управління капіталізацією. В своїй сукупності зовнішні та внутрішні фактори управління капіталізацією банку визначають перспективи його функціонування на фінансовому ринку в майбутньому.

Процес управління капіталізацією банку є цілеспрямованим, заснованим на об'єктивних законах менеджмента процесом впливу суб'єкта управління (керуючої частини системи) на об'єкт управління (керовану частину системи) шляхом одержання інформації про його стан, ухвалення відповідного рішення і доведення до об'єкта управління інформації, що впливає на нього через використання визначених прийомів, способів і методів управління. Усі ці зазначені складові, цілком логічно, стосується й питань управління капіталізацією банку.

До основних, характерних рис процесу управління капіталізацією банку віднесемо такі [28]:

- посилення впливу зовнішніх факторів на управління капіталізацією банку, які формують мерердовище функціонування банку;
- розгляд банку як цілісної, складної, відкритої системи, що дозволяє досліджувати процеси управління в єдності їх складових, нерозривно зв'язаних із зовнішнім середовищем; банк, як складна система, не самозабезпечується, а залежить у своїй діяльності від інформації та ресурсів, як надходять ззовні;
- використання в процесі управління ситуаційного підходу, згідно з яким уся організація банківської діяльності є реакцією на різні впливи ззовні;
- визнання необхідності розробки та реалізації системи стратегічного управління в процесі управління капіталізацією банку, що передбачає розробку та гнучку реалізацію довгострокової стратегії конкуренції банку в сучасних умовах функціонування фінансового ринку;
- врахування фінансової стійкості банку, яка базується на достатньому розмірі власного капіталу та його адекватності рівню банківських ризиків.

Вважаємо за доцільне розглянути елементи системи управління капіталізацією банку у вигляді наступної моделі (рис. 1.1), яка дозволяє дослідити його як єдиний процес, що має мету і завдання, об'єкт та предмет, принципи, методи, принципи та інструменти управління.

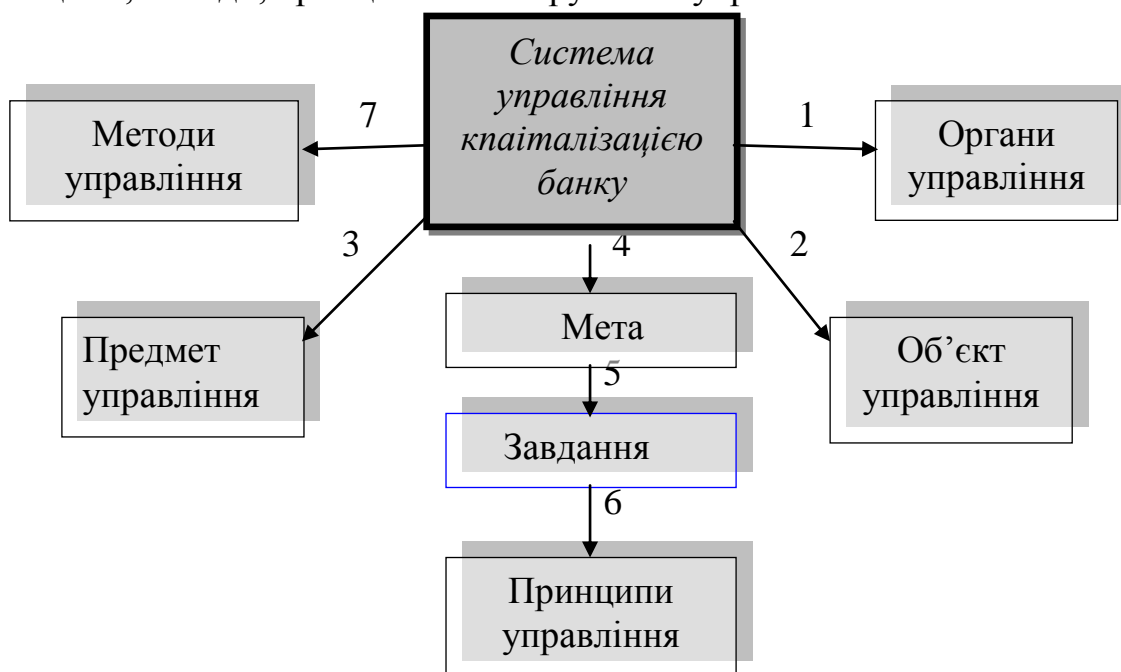

Рисунок 1.1. Модель системи управління капіталізацією банку*

*Побудовано автором на основі опрацювання [45; 48; 52; 56].

Як видно з рис. 1.2, в системі управління капіталізацією банку окрім цілей, завдань і принципів доцільно виокремити об'єкт, методи, суб'єкт управління. Розглянемо їх більш детально.

Головним органом управління капіталізацією банків традиційно є центральний банк країни, який має економічну та юридичну незалежність від уряду. Поряд з цим, він реалізує грошово-кредитну політику уряду, здійснює емісію національних грошей, управляє офіційними валютними резервами, є банком держави і всіх інших кредитних інститутів. Також це є загальнонаціональний інститут, який діє не заради власної комерції, а в інтересах держави і в інтересах стійкості грошового обороту. Йому надане право встановлювати нормативні вимоги до параметрів діяльності банків і застосовувати засоби впливу за їх порушення з метою забезпечення надійності банківської системи в цілому. В Україні регулювання обсягів банківського капіталу здійснює центральний банк країни – НБУ [51].

До органів управління капіталізацією банку відносяться також усі внутрішні та зовнішні зацікавлені особи в ефективному функціонуванні банку, зокрема: рада директорів банку; власники, засновники, акціонери банку; фінансові менеджери, ризик-менеджери, фондова та валютна біржі, консалтингові фірми, рейтингові агентства та інші.

Об'єкт управління являє собою цілісну систему, під якою слід розуміти сукупність взаємодіючих елементів, функціонування яких повинно забезпечити підсистеми нижчого рівня: система управління ризиками, система внутрішнього контролю і аудиту, інформаційна система, система моніторингу тощо. Таким об'єктом управління за даною моделлю є капіталізація банку як процес, що передбачає нарощення власного капіталу банку. Дещо розширює розуміння об'єкта управління поняття «предмет управління».

Предметом управління виступає сукупність економічних відносин банку, що виникають у процесі капіталізації банку.

Процес управління капіталізацією банку повинен вибудовуватися з дотриманням таких принципів: наукоємність, системність, оперативність,

різновекторність, обґрунтованість, інтегрованість; деатльна характеристика яких наведена в табл. 1.1.

Таблиця 1.1. Принципи управління капіталізацією банку*

<i>Принципи</i>	<i>Характеристика сутності</i>
Наукоємкість управління	Урахування вимог економічних законів розвитку, використання передових наукових розробок і технічних нововведень.
Комплексність управління	Розробка, економічне обґрунтування та використання механізму упоравління кпіталізацією банку як комплексу завдань, прийомів і методів для досягнення поставленої мети; також озробка теоретично (науково) обґрунтованих методів і моделей досягнення поставленої мети та встановлення вірних критеріїв оцінки ефективності обраних методів і моделей управління
Системність управління	управління капіталізацією банку повинне здійснюватися з урахуванням усіх внутрішніх і зовнішніх зв'язків самого банку на фінансовому ринку, взаємозалежностей і підпорядкованостей його окремих елементів і підсистем
Об'єктивність управління	управління кпаіталізацією банку повинно будуватися на достовірній, перевіреній інформації, що реально висвітлює об'єктивну необхідність нарощення банківського капіталу, а розроблені управлінські рішення повинні бути обґрунтовані точними аналітичними розрахунками та обчисленнями
Оперативність управління	здатність швидко і чітко проводити оцінку ситуації з обсягами та якістю власного кпатілау банку, приймати ефективні управлінські рішення й втілювати їх в діяльність банку
Різновекторність управління	забезпечення багатоваріантностей підходів, методів, інструментів в управління капіталізацією банку для досягнення поставленої мети
Обґрунтованість управління	використанні передових досягнень вчених у сфері банківського менеджменту, різноманітних інструментів як можливих джерел нарощення обсягів капіталізації
Інтегрованість управління	діяльність банку з управління капіталізацією повинна вписувалася в загальні принципи діяльності банку як суб'єкта ринку

*Примітка. Складено автором на основі опрацювання [].

Враховуючи вищезгадані принципи управління капіталізацією банку розробляється його мета та завдання управління. Отже, метою управління капіталізацією банку є залучення та підтримка достатнього обсягу його власного капіталу для розширення діяльності і забезпечення дієвого захисту від ризиків. Завданнями управління капіталізацією банку на сьогоднішній день є:

- формування нормативно-правової бази управління капіталізацією банку;
- організація процесу управління капіталізацією банку;
- розвиток економічної, фінансової та ресурсної підтримки управління капіталізацією банку.

Метою процесу управління капіталізацією банку є нарощення обсягів власного капіталу, достатнього для розширення діяльності та створення захисту банку та його вкладників від ризиків. Доцільно виділити основні завдання управління власним капіталом банку:

- визначення загальної потреби банку в капіталізації та забезпечення необхідних темпів її зростання;
- вибір найбільш ефективних джерел капіталізації;
- визначення відповідності капіталізації банку вимогам банківського законодавства України та принципам фінансової стійкості;
- створення інформаційної бази аналізу та оцінки;
- здійснення комплексної оцінки капіталізації банку;
- аналіз ефективності управлінських рішень та сформованих висновків [56].

Методологія формування та реалізації системи управління капіталізацією банку передбачає розгляд і обґрунтування відповідних принципів, які дозволяють мінімізувати витрати. Ці принципи визначають вихідні правила, основні положення для досягнення ефективності функціонування як банківської установи, так і системи управління капіталізацією банку. Дотримання цих принципів дасть можливість банкам, з одного боку, найбільш ефективно управляти своїм власним капіталом щодо забезпечення його достатності, а з іншого боку, їх дотримання є важливим і для виконання власним капіталом банку своїх функцій.

Метод управління – це спосіб впливу суб'єкта управління на об'єкт за допомогою засобів та інструментів управління. Так, вітчизняні вчені-дослідники пропонують розглядати два методи управління [8]:

- 1) метод внутрішніх джерел нарощення капіталізації - головним джерелом зростання капіталу є нерозподілений прибуток банку;
- 2) метод зовнішніх джерел нарощення капіталізації - емісія акцій, капітальних боргових зобов'язань (субординований борг); продаж і оренда активів.

Детальніша характеристика доступних методів управління власним капіталом банку наведена в додатку Б.

Використання першого методу управління капіталізацією банку передбачає те, що для нарощення обсягів власного капіталу банк використовує чистий прибуток звітного періоду на основі повного або часткового його реінвестування. В такому разі менеджери банку повинні визначати оптимальне співвідношення між величиною чистого прибутку, який спрямовується на поповнення власного капіталу та величиною чистого прибутку, який признаєчний для виплати дивідендів акціонерам банку. Зауважимо, що виокреслення чистого прибутку як джерела нарощення власного капіталу банку може бути реально можливим за повної згоди його акціонерів на повну чи часткову невикплату належних їм дивідендів.

Другий метод управління капіталізацією банку базується на використанні для нарощення обсягів власного капіталу банку емісії акцій та субординованих облігацій. При емісії акцій банки мають можливість збільшити розмір свого власного капіталу шляхом збільшення кількості акцій вже існуючої номінальної вартості або шляхом підвищення номінальної вартості вже випущених акцій, що придбані акціонерами.

Порядок емісії та включення банками до складу регулятивного капіталу субординованих облігацій чітко визначений Національним банком України в Інструкції «Про порядок регулювання діяльності банків в Україні» №368 від 28.08.2001р. із змінами та доповненнями за умови отримання відповідного дозволу від НБУ та дотримання встановлених критеріїв [26]. Вищезазначені методи управління капіталізацією банку мають як переваги, так і недоліки, які необхідно враховувати власникам і менеджменрам банку при кінцевому виборі джерел нарощення обсягів власного капіталу. Більш детально переваги і недоліки методів управління капіталізацією банку подано на рис. 1.2.

При розробці основних функцій управління капіталізацією банку здійснюються систематичні процедури управління, що сприяють досягненню визначених цілей управління. Представлення процесу управління капіталізацією банку у виді взаємозалежних функцій дозволяє чітко враховувати відповідні інформаційні входи і виходи даного процесу, а логічно

побудована послідовність функцій не дозволить пропустити жодної ланку в процесі управління капіталізацією банку.

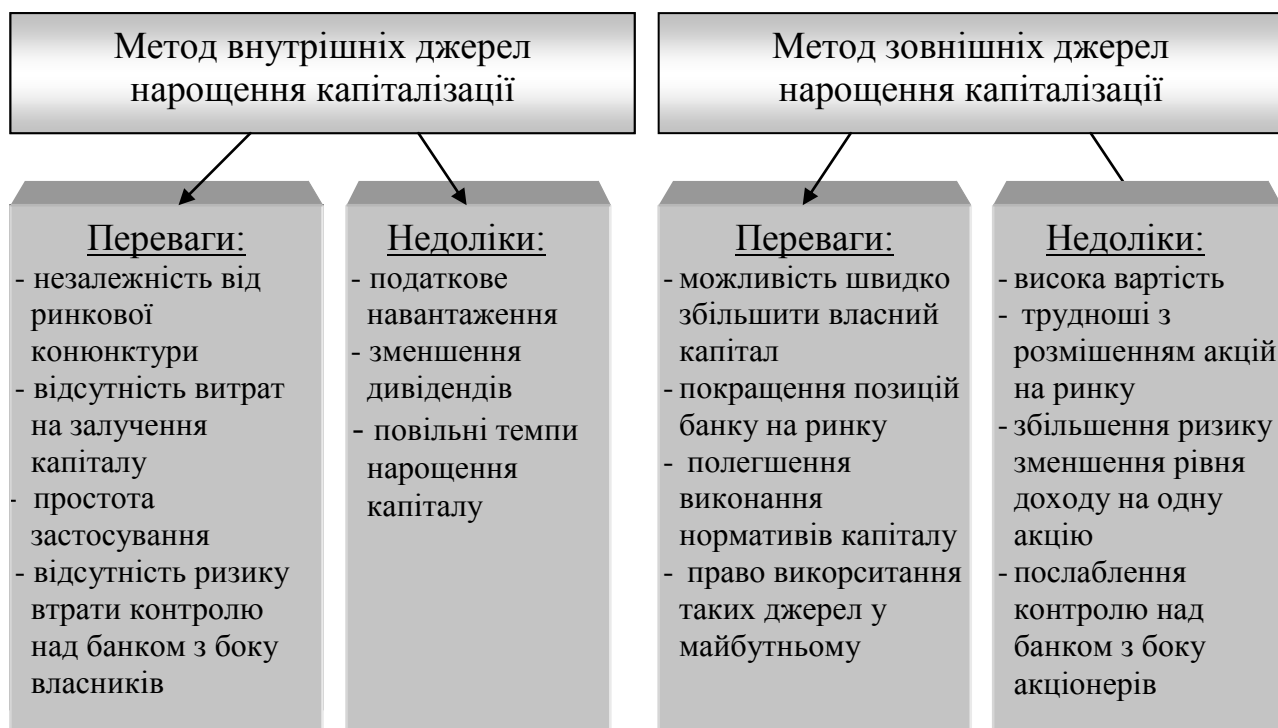

Рисунок 1.2 – Переваги й недоліки методів управління капіталізацією банку*

*Побудовано автором на основі опрацювання [15; 21; 41]

Отже, до функцій управління капіталізацією банку відносяться такі: планування, облік, контроль, аналіз, стимулювання та регулювання. Реалізація зазначених у табл. 1.2 функцій управління капіталізацією банку буде мати бажані результати за умови комплексного їх використання, що і буде визначати ступінь ефективності управлінської діяльності в банку.

Для забезпечення високого рівня ефективності системи управління капіталізацією банку її елементи, принципи та методи повинні відповідати таким критеріям:

- постійне існування та єдина адаптація застосовуваних методів оцінки та прогнозування стану індикаторів банківської діяльності;
- єдиний інформаційний простір, в межах якого приймаються рішення та прогножуються індикатори;

- взаємозв'язок стратегічного та оперативного рівня управління, що дасть можливість оцінити вплив поточних управлінських рішень на досягнуті стратегічні цілі розвитку банку.

Таблиця 1.2. Функції управління капіталізацією банку*

Функції управління	Характеристика сутності функцій управління
Планування	розробка алгоритму майбутніх дій для досягнення поставлених цілей і передбачених результатів. Саме планування дає можливість менеджерам банку розробити модель такої управління капіталізацією банку, яка буде мати найвищу ступінь відповідності об'єкта управління закономірностям його розвитку, що охоплює методи, форми та засоби управління
Облік	забезпечує системність і узгодженість фінансового та управлінського обліку, їх форм і звітності в контексті спрощення відносно обсягів банківських ресурсів;
Контроль	передбачає виявлення того, наскільки дієвим був управлінський вплив на величину власного капіталу банку, у перевірці дотримання нормативно-правових актів і в розробці та прийнятті рекомендацій при негативних результатах
Аналіз	передбачає застосування системного аналізу для одержання цілісного представлення про процеси управління капіталізацією банку з урахуванням факторів, що впливають на результати такого управління; дана функція дає можливість виявляти характерні тенденції та проблеми в управлінні капіталізацією банку
Стимулювання	припускає удосконалювання наукового підходу до формування політики управління капіталізацією банківської установи, а також створення необхідних правових умов, що захищають банк від корупції. Функція стимулювання забезпечує посилення фінансової підтримки з боку великих банків з метою стимулювання стабільної діяльності дрібних банківських установ
Регулювання	передбачає формування функціонального й діючого законодавства, орієнтованого на довгострокові цілі функціонування банку, що виключає суперечливість окремих законодавчих і нормативних актів і комплексно охоплює все правове поле банківської діяльності

*Примітка. Складено автором на основі опрацювання [9; 16; 25].

Проведене дослідження теоретичних основ управління капіталізацією банку показало неоднозначне трактування сутності капіталізації банку та її тісний зв'язок власним капіталом банку. Система управління капіталізацією банку представляє собою реалізацію своєї головної мети – забезпечення достатнього обсягу власного капіталу банку в поточному і майбутньому періодах.

РОЗДІЛ 2.

СУЧАСНИЙ СТАН УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛІЗАЦІЄЮ ПАТ АБ «ПІВДЕННИЙ»

2.1. Оцінка стану капіталізації банку

Проблема капіталізації є проблемою формування фінансового фундаменту банків і банківської системи України. Підвищення рівня капіталізації вітчизняних банків неможливо вирішити без належного обґрунтування системи управління формуванням і нарощенням власного капіталу (процес кпіталізації) банків. Першочерговим кроком у вирішенні проблематики управління кпіталізацією банку є оцінка її поточного стану для виявлення обсягів власного та регулятивного капіталу, рівня його адекватності ризиковим активним операціям, а також аналіз днанміки цих показників за різхні звітні періоди.

Стан кпіталізації банків оцінюється на мікро- та макрорівні. При цьому, зазначимо, що оцінка капіталізації банку на макрорівні передбачає визначення та аналіз таких показників: відношення власного капіталу банку до його активів, а також для управління банківськими ризиками – показник відношення власного капіталу до активів, зважених на рівень кредитного ризику (адекватність власного капіталу). Доцільно також уточнити, що для обчислення таких показників капіталізації можна використовувати й показник регулятивного капіталу, фактичний обсяг якого і буде одним із перших нормативів капіталу (Н1), виконання якого є обов'язковим для всіх українських банків згідно вимог НБУ. Використання для обчислення показника адекватності капіталу величини регулятивного капіталу банку дасть можливість отримати другий норматив капіталу (Н2) – показник адекватності регулятивного капіталу, мінімальне значення якого не повинно бути меншим 10% [26]. Отже, оцінка стану кпіталізації банку на макрорівні базується на загальноприйнятих вимогах НБУ щодо величини регулятивного капіталу та його адекватності активам банку, зваженим за ступенем крдитного ризику. Методика обчислення нормативів

капіталу банку регламентується Інструкцією «Про порядок регулювання діяльності банків в Україні» №368 від 28.08.2001р. (в поточній редакції від 01.01.2024р.).

Мікрорівень оцінки стану капіталізації банку передбачає визначення рівня капіталізації й факторів впливу на обсяги власного капіталу банку. На наш погляд, визначення рівня капіталізації банку доцільно проводити за такими напрямками:

- визначення основних показників діяльності банку, які є впливовими на рівень капіталізації банку;
- аналіз рівня адекватності регулятивного капіталу банку;
- ступінь ефективності використання банком залучених і позичених ресурсів;
- виявлення факторів на розмір власного капіталу банку в майбутньому.

Очевидно, що розглядаючи діяльність окремо взятого банку на ринку, оцінка стану його капіталізації буде містити переважно показники мікрорівня з доповненням нормативів капіталу, виконання яких вимагається НБУ. Спершу, все-таки, потрібно дати оцінку обсягам пасивів і сформованого власного капіталу банку, що буде базовою основою для подальшого аналізу та оцінки стану капіталізації банку. Крім того, доцільно також з'ясувати яку питому вагу займає власний капітал у сукупних пасивах банку, адже банки як фінансові посередники на ринку фінансових послуг для здійснення своєї діяльності мають право використовувати лише залучені та позичені ресурси, але ні в якому разі не власний капітал. Саме це й зумовлює специфіку структури сукупного капіталу банку, де на власний капітал відводить, зазвичай, 10-12% усіх пасивів. Врештеш все визначити в динаміці й частку статутного капіталу у власному капіталі банку, адже саме сформований статутний капітал є головним і базовим елементом його власного капіталу.

Вважаємо за доцільне розглянути загальні аспекти формування власного капіталу ПАТ АБ «Південний», що є базовою основою для подальшої оцінки його стану капіталізації. На сьогодні ПАТ АБ «Південний» є стабільною, добре капіталізованою та прозорою фінансовою установою, що неухильно виконує всі

нормативи та інструкції регулятора та дотримується законодавства України. Банк провадить свою діяльність як універсальний через розвинену мережу по всій Україні та пропонує широкий спектр банківських послуг як для корпоративних клієнтів, так і для роздрібних малого і середнього бізнесу. ПАТ АБ «Південний» активно використовує в своїй діяльності для створення банківських продуктів і послуг ресурси, що містять не тільки фінансовий капітал, але й людські знання, соціальну згуртованість, природні джерела. Ключові фінансові та нефінансові ресурси банку, що забезпечують його ефективне функціонування станом на 1.01.2023р. [30]:

1. Фінансовий капітал - це пул коштів, який банк використовує для надання послуг і розвитку бізнесу капітал банку становить 3,1 млрд. грн., чистий прибуток за рік – 274 млн. грн.
2. Виробничий капітал – це фізичний капітал банку, який використовується для надання послуг. Роздрібна мережа налічувала – 97 відділень, кількість банкоматів – 260.
3. Людський капітал становить навички та досвід персоналу банку, а також його прагнення до впровадження інновацій. Кількість співробітників складає 2548 осіб, кількість працівників, які пройшли навчання, – 503 осіб.
4. Інтелектуальний капітал - це нематеріальні активи банку, що забезпечують конкурентоспроможні переваги. Інвестиції в навчання й розвиток персоналу – 3,0 млн. грн., інвестиції в технології – 182 млн. грн.
5. Соціальний капітал – це взаємовідносини, що сприяють підвищенню колективного добробуту. Соціальні інвестиції – 7,3 млн. грн., 250 активних донорів серед співробітників.
6. Природний капітал - це вплив банку на навколишнє середовище та використання природних багатств. Споживання води – 26670 м³, споживання енергії – 5820318 кВт*г, споживання паперу – 8444 кг, обсяг відходів – 3791 м³ [30].

За офіційними даними НБУ, станом на 1.01.2023р. ПАТ АБ «Південний» займає третю позицію в групі банків з приватним капіталом за розміром

своїх активів (загальна кількість банків у цій групі налічує 46 банків) [12]. Власний капітал даного банку сформований за рахунок внесків його акціонерів (фізичних осіб) шляхом емісії та публічного розміщення акцій на фінансовому ринку України. Динаміка обсягів капіталу досліджуваного банку подана на рис. 2.1.

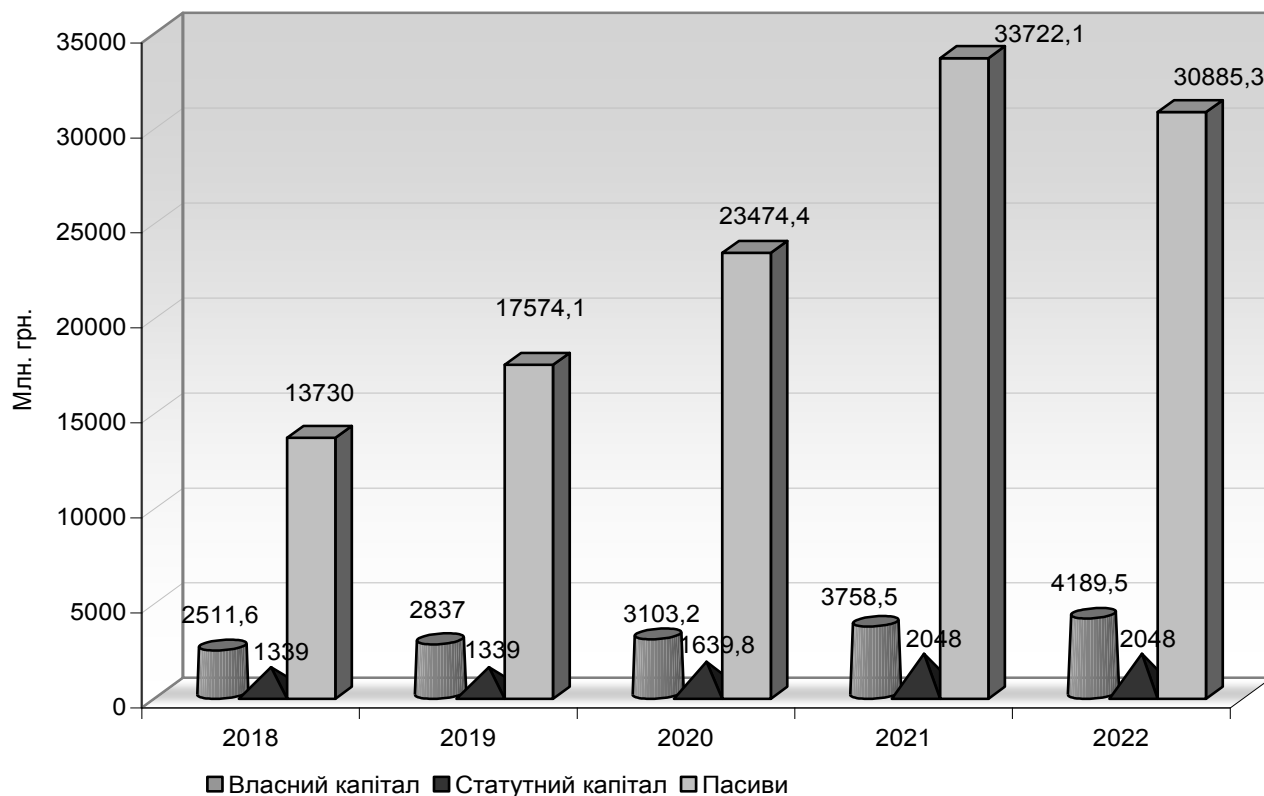

Рисунок 2.1 – Власний, статутний капітал і пасиви ПАТ АБ «Південний» у 2018-2022рр.*

*Примітка. Побудовано автором на основі фінансової звітності банку [12].

Як видно з наведених на рис. 2.1 даних, сукупні пасиви ПАТ АБ «Південний» упродовж 2018-2021рр. мають тенденцію до зростання, а в 2022р., враховуючи негативний вплив військової агресії росії, зменшилися з 33722,1млн. грн. на кінець 2021р. до 30885,3 млн. грн. на кінець 2022р., або на 8,4%. При цьому відмітимо, що обсяги власного капіталу банку зростали щороку й на кінець 2022р. становили 4189,5 млн. грн., що на 11,5% більше, ніж у 2021р. і майже відічі більше, ніж у 2018р., що пояснюється необхідністю виконання банком нормативів капіталу. Статний кпаітал банку у 2021-2022рр. не змінювався і становив 2048 млн. грн., що є більшим порівняно з 2018-

2019рр. на 52,3%. Відтак, ПАТ АБ «Південний» вдалося збільшити обсяги власного капіталу у звітному періоді за рахунок інших складових елементів окрім статутного капіталу. Питома вага власного капіталу в сукупних пасивах банку зменшилася за досліджуваний період з 18,3% у 2018р. до 13,6% на кінець 2022р., але збільшилася порівняно з 2021р. на 2,5%. Отже, банк дотримується окреслених значень частки власного капіталу в пасивах, використовуючи для здійснення активних операцій залучені та позичені на фінансовому ринку ресурси, не обтяжуючи баланс надлишковими обсягами власних коштів.

Для оцінки стану капіталізації та виявлення джерел її нарощення важливого значення має аналіз структурної будови власного капіталу в розрізі його елементів, а також відслідковування їх змін у динаміці (табл. 2.1).

Таблиця 2.1. Динаміка обсягів і структури власного капіталу ПАТ АБ «Південний» у 2018-2022рр.*

Показники	Роки					Динаміка,%	
	2018	2019	2020	2021	2022	2022/ 2018	2022/ 2021
Власний капітал, млн. грн.	2511,6	2837,0	3103,2	3758,5	4189,5	166,8	111,5
Статутний капітал, млн. грн.	1339,0	1339,0	1639,8	2048,0	2048,0	152,3	100,0
Частка у власному капіталі, %	53,1	47,2	52,8	54,5	48,8	91,7	89,7
Емісійні різниці, млн. грн.	335,6	335,6	335,6	335,6	335,6	100,0	100,0
Частка у власному капіталі, %	13,4	11,8	10,8	8,9	8,0	60,0	89,7
Загальні резерви, млн. грн.	144,6	158,6	178,6	198,6	198,6	137,3	100,0
Частка у власному капіталі, %	5,7	5,6	5,8	5,3	4,7	82,3	89,7
Резерви переоцінки, млн. грн.	245,5	264,8	250,8	203,8	215,1	87,7	105,5
Частка в статутному капіталі, %	9,8	9,3	8,1	5,4	5,1	52,5	94,7
Нерозподілений прибуток, млн. грн.	447,2	438,2	512,3	972,5	1392,2	311,3	143,1
Частка у власному капіталі, %	17,8	15,4	16,5	25,8	33,2	186,6	128,4

*Примітка. Складено автором за офіційними даними [12].

Як видно з даних табл. 2.1, елементами власного капіталу банку є статутний капітал, емісійні різниці, резервний капітал, резерви переоцінки та нерозподілений прибуток банку. Найбільшу частку у власному капіталі ПАТ АБ «Південний» займає його статутний капітал: 48,8% на кінець 2022р. і 54,5%

на кінець 2021р. за незміненого його абсолютного розміру (2048 млн. грн.). Незважаючи на збільшення обсягів статутного капіталу у 2018-2020рр, його частка в сукупному власному капіталі банку має коливання в межах 47,2-54,5%.

Другим за роллю у формуванні власного капіталу банку є його нерозподілений прибуток, який виконує неоднозначну роль, адже одночасно є і результатом діяльності банку, і джерелом нарощення власного капіталу й забезпечення капіталізації. Врешт відмітити позитивну тенденцію до збільшення абсолютних обсягів прибутку даного банку за досліджуваний період з 447,2 млн. грн. у 2018р. до 1392,2 млн. грн. у 2022р. – зростання в тричі, і на 28,4% в 2022р. порівняно з 2021р.

Крім того, складовими власного капіталу досліджуваного банку є емісійні різниці, що виникають внаслідок перевищення ринкової ціни банківських акцій над їх номінальної вартістю під час розміщення на ринку. Обсяги емісійних різниць не зазнавали суттєвих змін за 2018-2022р. і становили 335,6 млн. грн., що складало 13,4% власного капіталу на кінець 2018р. і лише 8% власного власного капіталу на кінець звітнього року.

Деяку меншу частку у власному капіталі має такий важливий його елемент як резервний фонд або загальні резерви банку, що формується за рахунок щорічних відрахувань банку з його чистого прибутку в розмірі не менше 5%. Загалом обсяги загальних резервів ПАТ АБ «Південний» збільшилися за досліджуваний період на 37,3%, що склало 198,6 млн. грн., але за 2021-2022рр. резервний капітал банку не поповнювався, враховуючи складні, несприятливі умови функціонування банку в період воєнного стану.

Останнім елементом власного капіталу банку є резерви переоцінки основних засобів і нематеріальних активів, поява яких стає можливою в результаті дозволеного проведення переоцінки банками своїх фіксованих активів зі зміною їхньої ринкової вартості, а також за рахунок довгострокового володіння деякими активами, показаними у балансі за первинною вартістю їхнього придбання. Результати таких операцій відображаються у банківському балансі як резерв переоцінки і зараховуються до складу регулятивного капіталу

банку в розмірі, визначеному оцінною комісією та підтвердженому аудитором за умови проведення оцінювання майна з визначенням ринкової або поточної вартості витрат на основі використання порівняльного чи витратного підходів. Як видно з табл. 2.1, розмір резервів переоцінки коливався за досліджуваний період в межах 200-254 млн. грн., тоді як їх частка у власному капіталі зменшувалася щорічно з 9,8% на кінець 2018р. до 5,1% на кінець 2022р. Це засвідчує покращення показників капіталізації банку, оскільки переоцінка основних засобів вважається одним із найбільш поширених методів «роздування» власного капіталу банку. Більш розгорнута щорічна динаміка усіх елементів власного капіталу ПАТ АБ «Південний» подана на рис. 2.2.

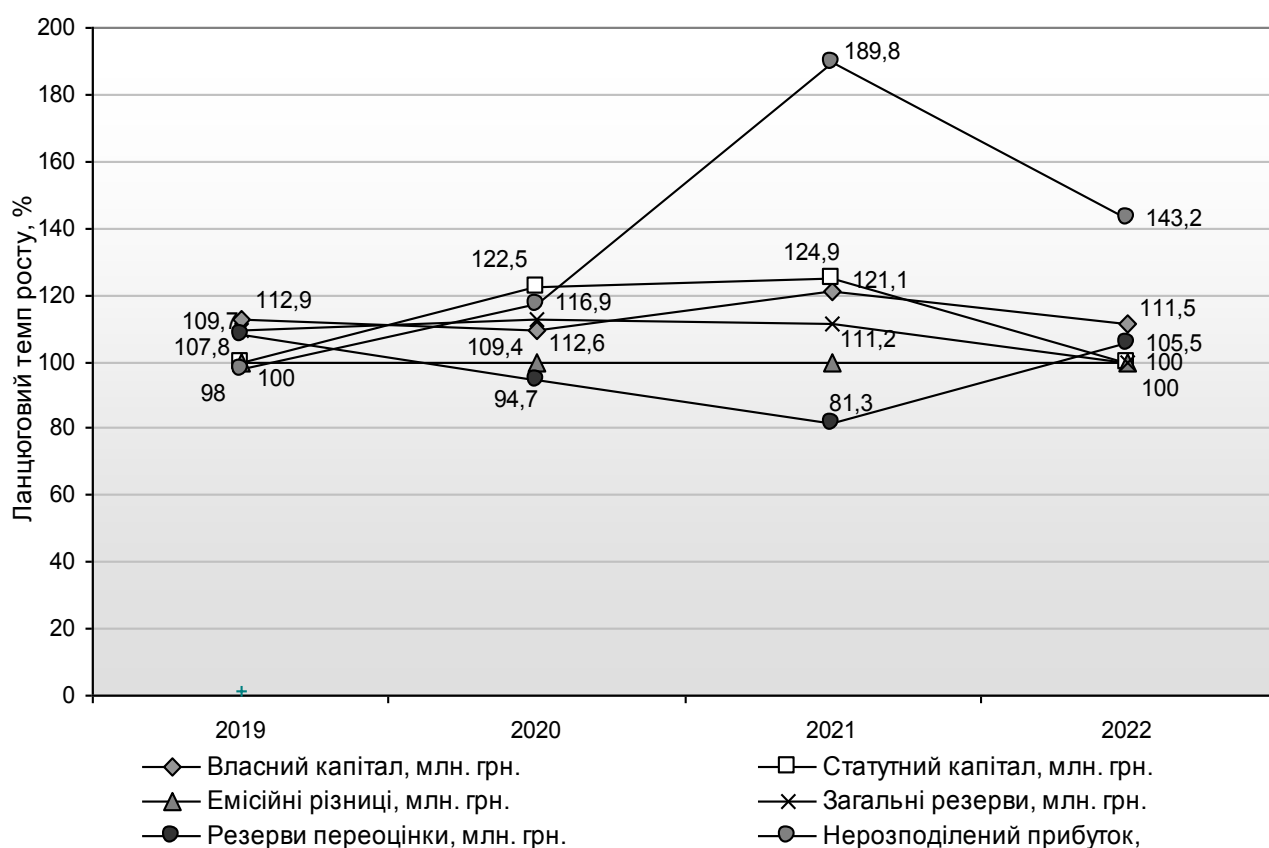

Рисунок 2.2 – Динаміка елементів власного капіталу ПАТ АБ «Південний» у 2019-2022рр.*

*Примітка. Побудовано автором на основі фінансової звітності банку [12].

Окрім аналізу динаміки та складу формування власного капіталу банку для оцінки його стану капіталізації необхідно проаналізувати й інші показники, перелік і порядок визначення яких наведені в додатку В, а результати обчислень – в табл. 2.2.

Таблиця 2.2. Основні показники діяльності для оцінки стану капіталізації ПАТ АБ «Південний» у 2018-2022рр.*

Показники	Досліджувані роки				
	2018	2019	2020	2021	2022
Коефіцієнт капіталізації	0,076	0,095	0,076	0,14	0,086
Коефіцієнт покриття зобов'язань	0,082	0,11	0,082	0,16	0,096
Темпи приросту капіталу, %	45	47	55	170	26
Доходність капіталу, %	14,7	1,7	9,19	9,72	5,52
Чистий прибуток у розрахунку на одну акцію	0,0071	0,0021	0,0091	0,0081	0,0051
Мультиплікатор капіталу	3,57	1,75	3,22	3,48	6,45
Емісійний дохід	31	532	1089	2060	5377
Доходність активів, %	1,12	0,16	0,70	1,37	0,48
Частка негативно класифікованих активів, %	2,2	1,1	0,8	0,7	0,5
Відкоригована на ризик прибутковість капіталу банку	0,190	0,011	0,063	0,150	0,087
Коефіцієнт залежності від акціонерів	3,68	5,99	4,08	2,04	1,77
Коефіцієнт нестабільності залучених коштів	0,09	0,07	0,03	0,15	0,8
Фінансовий левередж	0,92	0,90	0,92	0,86	0,91
Величина економічного капіталу	21635	26924	40872	506 91	60409

*Примітка. Складено автором на основі фінансової звітності банку [12].

Як видно з наведених у табл. 2.3 даних, упродовж досліджуваного періоду спостерігаємо зростання коефіцієнта капіталізації ПАТ АБ «Південний», але зменшення його значення у 2022р. порівняно з 2021р., аналогічна тенденція прослідковується з динамікою коефіцієнта покриття зобов'язань. Позитивними тенденціями вищезазначених показників можна вважати їх зростання, тобто проведемо перший етап вищезазначеного алгоритму. Так, зростання коефіцієнту капіталізації та покриття зобов'язань нестійке. Темпи приросту капіталу мають дещо кращу тенденцію, з від'ємного показника переходять у позитивний, причому відбувається значний приріст капіталу у 2021р.

Незважаючи на пандемію та карантин, 2020р. був сприятливим для нарощення та здешевлення ресурсної бази банків на тлі зростання грошової маси на 29% та зниження ключової ставки НБУ до 6%. За рік банк збільшив депозитний портфель фізичних осіб у національній валюті на 16%, опинившись в рейтингу на 13 позиції. Банку вдалося також збільшити регулятивний капітал

на 391 млн. грн. (14,9%). Основним компонентом такого результату став отриманий чистий прибуток розміром 274 млн. грн.; задосліджуваний період не було придбання та випуску нових акцій банку.

Підсумовуючи відзначимо, що ПАТ АБ «Південний» в достатній мірі забезпечений власним капіталом, формує резервний капітал і отримує прибуток. Для забезпечення капіталізації темпи зростання власного капіталу повинні бути як мінімум вищі від темпів зростання активів його активів. Тому основним джерелом нарощення капіталізації для банку слід вважати прибуток як фінансовий результат його діяльності за звітний період. Саме за рахунок чистого прибутку банк формує й поповнює свій резервний капітал, а також може реінвестувати всю його величину або частину за згодою акціонера.

2.2. Аналіз достатності власного капіталу як інструмента управління

У банківській справі серед основних показників діяльності банку, його розвитку та управління головне місце займає показник достатності власного капіталу, або капітальної адекватності масштабам і характеру здійснюваних банком операцій. Достатній обсяг власного капіталу сприяє стабільному функціонуванню банківської установи й зниженню ризиків, що виникають у процесі її діяльності. Окрім цього, рівень достатності власного капіталу забезпечує відповідний ступінь довіри до банку з боку інвесторів, кредиторів та вкладників. Крім цього, саме за допомогою показника достатності (адекватності) власного капіталу НБУ може здійснювати регулювання діяльності банків, пропонуючи для обчислення банкам показник регулятивного капіталу з окремих елементів і складових власного капіталу та субординованого боргу.

На сьогодні управління величиною власного капіталу вітчизняних банків регулюється централізовано у відповідних нормативних актах Національного банку України на основі положень Базеля I за двома аспектами: інституційним – встановлення мінімальних вимог до розмірів статутного та регулятивного

капіталів (Н1), і в аспекті співвідношення капіталу та ризиків банку – нормативи адекватності регулятивного капіталу (відповідно Н2, Н3) [26]. Реалізацією інституційної норми регулювання власного капіталу у вітчизняній банківській практиці є подання рекомендацій НБУ щодо мінімальних розмірів статутного та регулятивного капіталів. Тому вважаємо більш детально зупинитися на аналізі регулятивного капіталу досліджуваного банку, а також на оцінці достатності регулятивного та основного капіталу банку, величини яких і використовується банками як інструмент управління капіталізацією.

Відповідно до існуючих в Інструкції вимог до власного капіталу, визначених НБУ, регулятивний капітал є сукупністю різноманітних балансових статей, що характеризують ризики банківської діяльності та можуть призвести до втрати власного капіталу. Саме це й зумовило використання регулятивного капіталу як інструмента управління капіталізацією для розрахунку економічних нормативів, оцінювання стабільності та надійності, а також центральним банком з метою контролю за дотриманням встановлених нормативів капіталу. Склад регулятивного капіталу досліджуваного банку подано на рис. 2.3.

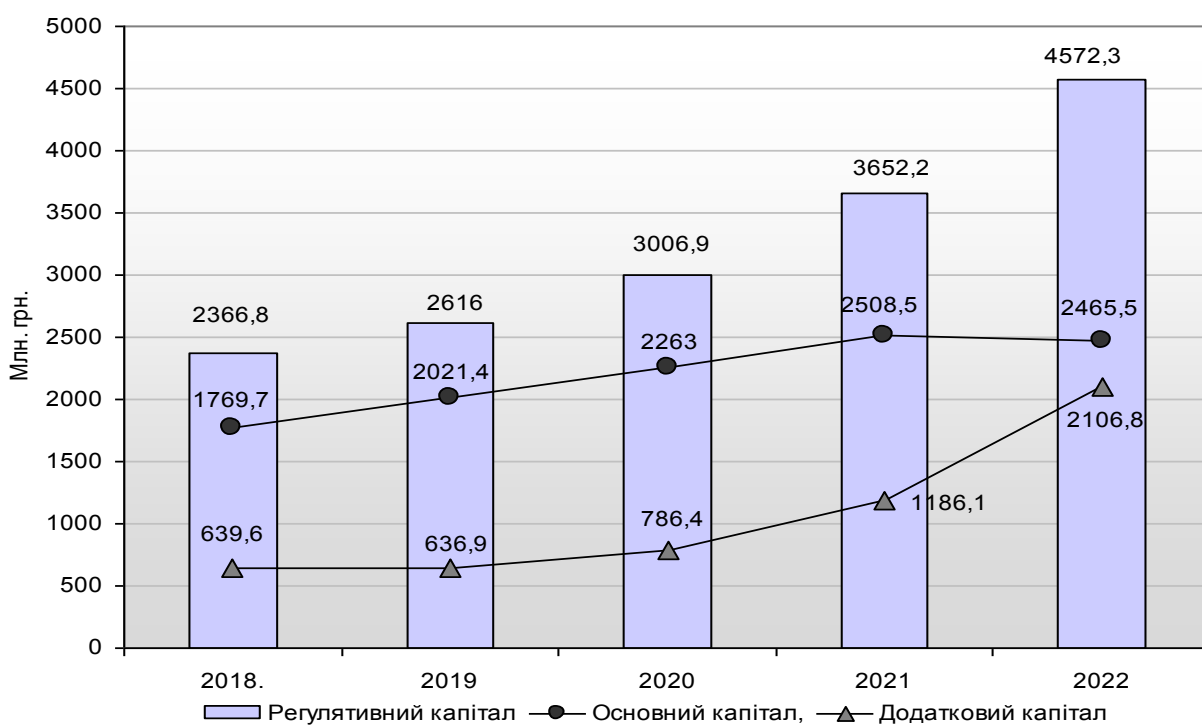

Рисунок 2.3 – Основний, додатковий і регулятивний капітал ПАТ АБ «Південний» у 2018-2022рр.*

*Примітка. Побудовано автором на основі фінансової звітності банку [12].

Як видно з рис. 2.3, упродовж досліджуваного періоду регулятивний капітал АБ «Південний» збільшився від 2366,8 млн. грн. у 2018р. до 3652,2 млн. грн. у 2022р., що в динаміці склало майже 40%. У 2022р. в умовах воєнного стану спостерігається зменшення обсягів основного капіталу банку порівняно з 2021р. на 1,7%, тоді як додатковий капітал збільшився на 77,6%, що в сукупності призвело до збільшення регулятивного капіталу на 25,2% (табл. 2.3). Таблиця 2.3. Склад і динаміка регулятивного капіталу ПАТ КБ «Південний» у 2018-2022рр.*

Показники	Роки					Динаміка, %			
	2018.	2019	2020	2021	2022	2019/ 2018	2020 / 2019	2021 / 2020	2022 / 2021
Основний капітал, млн. грн.	1769,7	2021,4	2263,0	2508,5	2465,5	114,1	111,9	110,8	98,3
Додатковий капітал, млн. грн.	639,6	636,9	786,4	1186,1	2106,8	100,0	123,5	150,8	177,6
Регулятивний капітал, млн. грн. (Н1)	2366,8	2616,0	3006,9	3652,2	4572,3	110,5	114,9	121,5	125,2

*Примітка. Складено автором за офіційними даними банку [11; 12].

Зауважимо, що основний капітал досліджуваного банку мав тенденцію до зростання з найвищим темпом росту у 2019р. – 114,1%. Додатковий капітал банку демонструє теж зростання починаючи з 2020р. з найвищим темпом росту у 2022р. – 177,6%. Аналогічні тенденції притаманні й величині регулятивного капіталу з найвищим темпом росту у 2022р. – 125,25%. ПАТ КБ «Південний» виконує норматив регулятивного капіталу (Н1), нормативне значення якого повинно перевищувати 200 млн. грн. Капіталізація банку віддзеркалює темпи економічного зростання й підвищення рентабельності банківського бізнесу як економічної діяльності (табл. 2.4).

Таблиця 2.4. Динаміка активів і капіталу ПАТ КБ «Південний» у 2018-2022рр.*

Роки	Активи		Власний капітал		Статутний капітал		Регулятивний капітал	
	Млн.грн.	Темп росту, %	Млн.грн.	Темп росту, %	Млн.грн	Темп росту, %	Млн.грн.	Темп росту, %
2018	13730,0	-	2511,6	-	1339,1	-	2366,8	-
2019	17574,1	128,0	2837,0	112,9	1329,1	99,3	2616,0	110,5
2020	23474,4	133,6	3103,2	109,4	1639,8	123,4	3006,9	114,9
2021	33722,1	143,6	3758,5	121,1	2048,0	125,0	3652,2	121,4
2022	30885,4	91,6	4189,5	111,5	2048,0	100,0	4572,3	125,2

*Примітка. Обчислено тавтором за офіційними даними банку [12].

Як видно з отриманих результатів обчислень, наведених у табл. 2.4, у період 2018-2021рр. темпи росту власного, статутного та регулятивного капіталу банку відставали від динаміки активів і за збереження цієї тенденції виникла б проблема виконання банком нормативу адекватності капіталу. Але в 2022р. банківські активи продемонстрували темпи зниження порівняно з 2021р. (91,6%), а власний капітал – зростає (111,5%).

Аналізуючи достатність регулятивного капіталу в діяльності АБ «Південний» варто відмітити, що банк виконує усі три нормативи власного капіталу із позитивною тенденцією до збільшення щодо нормативів Н1 і Н2, тоді як фактичне значення нормативу Н3 зменшується з 11,6% у 2019р. до 10,9% у 2021р., що можна пояснити незначною динамікою обсягів основного капіталу банку (рис. 2.4).

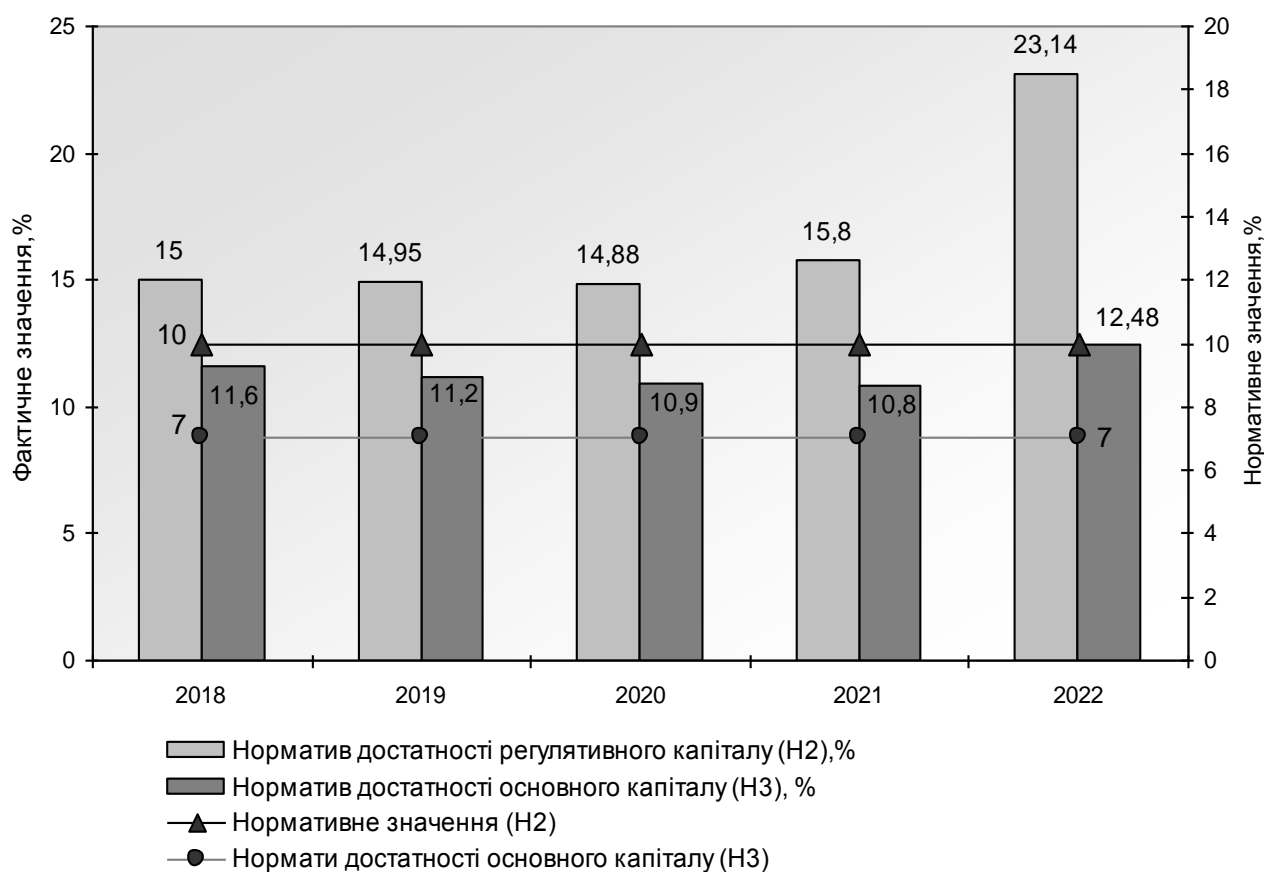

Рисунок 2.4 – Динаміка виконання нормативів капіталу ПАТ АБ «Південний» у 2018-2022рр.*

*Примітка. Побудовано автором на основі фінансової звітності банку та нормативних вимог НБУ[12].

Як видно з рис. 2.4, показник адекватності регулятивного капіталу (Н2) перевищує нормативне значення на 5-13% із наявною тенденцією до зростання на кінець 2022р. до 23,14% за нормативного значення 10%. На наш погляд, підвищення нормативу Н2, особливо в умовах воєнного стану нашої країни є позитивним чинником, оскільки це означає, що забезпечується реалізація захисної функції власного капіталу. Саме цей норматив характеризує здатність банку нівелювати можливі фінансові втрати за свій рахунок. Норматив достатності основного капіталу (Н3) ПАТ АБ «Південний» також фактично перевищує своє нормативне значення (не менше 7%) на 3-5% і на кінець 2022р. становить 12,48%, що свідчить про сформований банком рівень достатності основного капіталу, хоча в динаміці маємо зниження даного нормативу капіталу з 11,6% у 2019р. до 10,9 % у 2021р.

Отже, достатність власного (регулятивного) капіталу з огляду на врахування при її розрахунку майже всіх ризиків банківської діяльності є інтегральним показником оцінки стану якісної капіталізації та інструментом управління капіталізації банку, зокрема і системи банків загалом. Крім того, це основні інструменти управління величиною власного капіталу банку ПАТ АБ «Південний» необхідно підтримувати показники достатності власного капіталу на високому рівні, що обумовлено досить високими ризиками операційного середовища, істотною концентрацією ризиків, у деяких випадках суттєвими ризиками за операціями з пов'язаними особами і високими темпами зростання.

Варто зауважити, що світова банківська спільнота активно впроваджує в національні банківські системи Положення Базель III. Його базовою вимогою є збільшення наявного у банків власного капіталу для покриття своїх фінансових утрат (мінімальний розмір ліквідного резерву власного капіталу банку або так званого коефіцієнта основного капіталу I-го рівня збільшується до 6%). На доповнення до нього рішенням Базельського комітету кожний банк зобов'язаний створити спеціальний буферний резервний капітал у розмірі 2,5%. Також банки зобов'язані створити спеціальний контрциклічний резерв у розмірі 0-2,5% від капіталу на випадок кризової ситуації у світовій фінансовій системі.

Фактично за нових вимог банки будуть змушені забезпечувати дотримання співвідношення регулятивного капіталу до зважених за ризиком активів на рівні 10,5%. На сьогодні банківська система України в повній мірі керується рекомендаціями Базель I, а реалізація положень Базель III можлива в далекій перспективі, тому вплив Базель III на діяльність українських банків щодо управління капіталізацією, як прогнозують експерти, є досить незначний, оскільки рекомендації впроваджуються добровільно й передбачають поступовий перехід, а НБУ лише розпочато впровадження положень Базель II.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛІЗАЦІЄЮ БАНКУ

3.1. Використання внутрішнього потенціалу банку в удосконаленні управління капіталізацією

Одним із методів управління капіталізацією банку є внутрішні джерела її нарощення, що, в першу чергу, передбачають використання банком чистого прибутку для поповнення власного капіталу. Можливості використання банками даного методу в управлінні капіталізацією зумовлені важливими чинниками: економічними умовами функціонування банку на ринку, особливостями формування банком власного капіталу та його складових елементів (статутного, резервного капіталу, емісійних різниць, резервів переоцінки, інших фондів), особливостями вивільнення та реінвестування банком капіталу в наступні цикли його відтворення, здатністю банку реінвестувати частину прибутку на поповнення власного капіталу. Отже, внутрішній потенціал банку з нарощення обсягів капіталізації буде формуватися за рахунок наявного чистого прибутку банку й забезпечуватися прибутковою діяльністю банку в довгостроковому періоді.

Варто зауважити, що прибуток банку є найважливішою фінансовою категорією, що відображає фінансовий результат і характеризує ефективність

діяльності банку. Водночас, прибуток банку впливає на рівень капіталізації банку, він є не лише джерелом забезпечення внутрішньогосподарських потреб банку, а й є важливим джерелом формування його власного капіталу та доходів держави. Тому можна зазначити, що прибуток – це мета банківської діяльності і одночасно – джерело фінансування банківської діяльності та нарощення капіталізації банку. Це одна з основних фінансових категорій ринкової економіки, в якій концентруються фінансові інтереси банку.

Виконуючи функцію нарощення обсягів капіталізації банку чистий прибуток відіграє доволі цікаву роль, адже одночасно виступає елементом власного капіталу банку а також і джерелом його формування - в частині поповнення резервного капіталу та нарощення – в частині реінвестування (капіталізації).

Реінвестування прибутку – це найприйнятніша та порівняно дешева форма поповнення власного капіталу банку, який прагне розширити свою діяльність не витрачаючи на це додаткових ресурсів. Саме цей спосіб і є методом управління капіталізацією банку, якому притаманні відсутність ризику та низька вартість. Крім того, виокреслення внутрішнього потенціалу банку для нарощення капіталізації не змінює коло акціонерів банку (відсутній ризик втрати контролю з боку власників за діяльністю банку), також дає можливість уникнути зниження доходності банківських акцій внаслідок збільшення їх кількості в обігу.

Такий підхід до нарощування капіталізації банку не розширює кола його власників, а отже, дозволяє зберегти існуючу систему контролю за діяльністю банку й уникнути при цьому зниження доходності акцій внаслідок збільшення їх кількості в обігу. Тому, величина чистого прибутку, що залишається в розпорядженні банку після сплати ним податку на прибуток, може використовуватися менеджерами банку за двома напрямками: здійснення дивідендних виплат акціонерам та поповнення власного капіталу (реінвестування). Очевидно, що для використання внутрішнього потенціалу банку для управління капіталізацією ключову роль відіграє дивідендна

політика, а також розуміння необхідності та поточної ситуації акціонерів банку на згоду реінвестування чистого його прибутку. Відтак, завдання управління капіталізацією банку полягає у визначення оптимального співвідношення між розміром чистого прибутку, який буде використаний для виплати дивідендів і тою частиною прибутку банку, яка може бути використана для реінвестування для поповнення власного капіталу банку. Крім того, менеджери банку повинні пам'ятати, що дивідендна політика впливає не лише на внутрішні джерела капіталізації банку, а й на зовнішні джерела, оскільки можливості додаткового залучення банком власного капіталу в значній мірі визначається розміром дивідендів на одну акцію банку. Коштів можливості додаткового залучення власного капіталу великою мірою визначаються розміром дивідендів.

Досліджуваний в нашій роботі банк є відкритим акціонерним товариством і впродовж 2018-2022рр. отримував прибутки, динаміка яких подана на рис. 3.1.

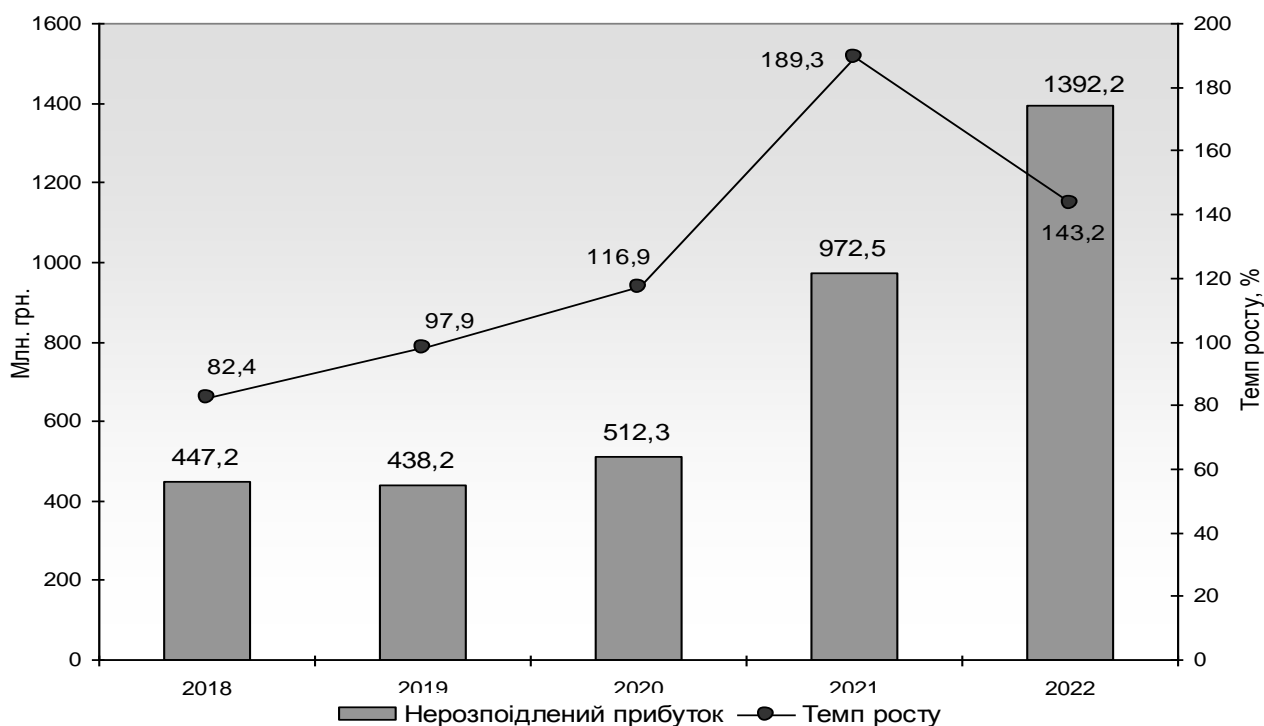

Рисунок 3.1 – Динаміка нерозподіленого прибутку ПАТ АБ «Південний» у 2018-2022рр.*

*Примітка. Побудовано автором на основі офіційних даних банку [12].

Як видно з рис. 3.1, ПАТ АБ «Південний» мав позитивну тенденцію до збільшення нерозподіленого прибутку впродовж досліджуваного періоду, при цьому найвищий темп росту був у 2021р. – 189,3% порівняно з 2020р., у звітному році позитивна динаміка збереглася, але з нижчим темпом росту – 143,2% проти 2021р. Тому вважаємо, що при виборі методів управління капіталізацією ПАТ АБ «Південний» може використовувати свій внутрішній потенціал для потреб нарощення обсягів регулятивного та власного капіталу.

Внутрішній потенціал банку щодо здійснення капіталізації характеризує його здатність нарощувати власний капітал саме за рахунок реінвестування частини нерозподіленого прибутку рекомендуємо розраховувати так [41]:

$$G = ROE \times k_r, \quad (3.1)$$

де G – рівень внутрішньої капіталізації банку;

ROE – прибутковість капіталу банку;

k_r – коефіцієнт накопичення чистого прибутку, що реінвестується банком.

Знаючи, яку частку нерозподіленого прибутку банківська установа спрямовує на дивідендні виплати акціонерам (k_v – коефіцієнт дивідендних виплат), можна легко знайти частку прибутку, що залишається банком для подальшого реінвестування:

$$k_r = 1 - k_v. \quad (3.2)$$

З метою визначення факторів, що мають безпосередній вплив на процес формування та нарощення власного банківського капіталу, застосуємо методику декомпозиційного аналізу власного капіталу – модель Дюпона, яка дає змогу дослідити залежність між показниками прибутковості та ризику банку й характеризується такою залежністю [41, с. 70]:

$$ROE = ROA \times MK, \quad (3.3)$$

де ROA – прибутковість активів банку;

MK – мультиплікатор капіталу банку.

Варто зауважити, що сутність аналізу Дюпона полягає в тому, що коефіцієнти формули (3.3) можна подати у вигляді множини інших співмножників [49]:

$$ROE = SP \times PA \times MK, \quad (3.4)$$

де SP – маржа прибутку, яка визначається так: $SP = \frac{NP}{GE}$;

PA – дохідність активів, що розраховується так: $PA = \frac{GE}{A}$;

NP – чистий прибуток банку;

GE – валовий дохід банку;

A – сукупні активи банку.

Вищевикладене дає нам підстави стверджувати, що рівень внутрішньої капіталізації банку з урахуванням усіх факторів впливу визначається на основі такої залежності показників:

$$G = SP \times PA \times MK \times k_r. \quad (3.5)$$

Отже, внутрішній потенціал банку нарощення капіталізації за рахунок чистого прибутку характеризується багатofакторною мультиплікативною моделлю й залежить від таких факторів: маржа прибутку (SP), дохідність використання активів (PA), мультиплікатор капіталу (MK) та коефіцієнт реінвестування (k_r). Зазначимо, що збільшення будь-якого з цих факторів, безумовно, призведе до зростання рівня внутрішньої капіталізації банку. Тому при визначенні маржі прибутку (SP) необхідно враховувати зміни в динаміці частки резервів на можливі втрати за кредитами, сплачених податків, процентних і непроцентних доходів у валовому доході банку, а в дохідності використання активів (PA) потрібно врахувати зміни дохідності окремих їх категорій, які приносять процентний дохід та непроцентний дохід банку.

Для виявлення розміру впливу вищенаведених факторів на внутрішній потенціал банку щодо капіталізації за рахунок чистого прибутку вважаємо за доцільне проведення факторного аналізу рівня внутрішньої капіталізації банку на основі запропонованої моделі (3.5) за допомогою модифікованого методу ланцюгових підстановок у такі етапи [41].

1. Визначення загальної зміни рівня внутрішньої капіталізації банку в звітному періоді порівняно з базовим (ΔG):

$$\Delta G = G' - G^0, \quad (3.6)$$

де G' – рівень внутрішньої капіталізації звітного періоду;

G^0 – рівень внутрішньої капіталізації попереднього періоду.

2. Оцінка кількісного впливу факторів на відхилення за рівнем внутрішньої капіталізації банку:

2.1. вплив зміни маржі прибутку банку:

$$\Delta G_{SP} = (SP' - SP^0) \times PA^0 \times MK^0 \times k_r^0, \quad (3.7)$$

де $(SP' - SP^0)$ – відхилення маржі прибутку;

PA^0 – дохідність активів банку попереднього періоду;

MK^0 – мультиплікатор капіталу банку попереднього року;

k_r^0 – коефіцієнт реінвестування прибутку банку попереднього року;

2.2. вплив зміни дохідності активів банку:

$$\Delta G_{PA} = SP' \times (PA' - PA^0) \times MK^0 \times k_r^0, \quad (3.8)$$

де SP' – маржа прибутку звітного періоду;

$(PA' - PA^0)$ – відхилення за дохідністю банківських активів;

2.3. вплив зміни мультиплікатора капіталу банку:

$$\Delta G_{MK} = SP' \times PA' \times (MK' - MK^0) \times k_r^0, \quad (3.9)$$

де PA' – дохідність банківських активів звітного періоду;

$(MK' - MK^0)$ – відхилення мультиплікатора капіталу банку;

2.4. вплив зміни коефіцієнта реінвестування банку:

$$\Delta G_{k_r} = SP' \times PA' \times MK' \times (k_r' - k_r^0), \quad (3.10)$$

де MK' – мультиплікатор капіталу банку звітного періоду;

$(k_r' - k_r^0)$ – відхилення коефіцієнта реінвестування прибутку банку.

3. Визначення сукупного впливу факторів на рівень внутрішньої капіталізації банку: $\Delta G = \Delta G_{SP} + \Delta G_{PA} + \Delta G_{MK} + \Delta G_{k_r}$. (3.11)

Результати практичного застосування вищеописаної техніки факторного аналізу показали, що рівень внутрішньої капіталізації досліджуваного банку в

2022р. становить 0,18%, що на 38,92% менше, ніж у попередньому році (табл. 3.1). Тому, зростання банківських активів є виправданим лише на 0,18%, оскільки це не призведе до концентрації фінансових ризиків (саме таку частку сукупного капіталу досліджуваний банк міг сформувати за рахунок внутрішнього потенціалу щодо капіталізації у 2021р.).

Варто зазначити, що зниження рівня внутрішньої капіталізації банку на 38,92% у звітному році порівняно з попереднім роком негативно вплинуло на зниження: маржі прибутку на 22,7% (величина впливу: -12,95%), доходності активів банку на 1,4% (величина впливу: -2,38%), коефіцієнта реінвестування на 64,6% (розмір впливу: -31,96%), а позитивний вплив мало на збільшення мультиплікатора капіталу на 1,5 (величина впливу: +6,27%).

Таблиця 3.1. Факторний аналіз рівня внутрішньої капіталізації ПАТ КБ «Пвденний» у 2021-2022рр.*

(млн. грн.)

Показники	Період		Відхилення, (+,-)				
	2021р.	2022р.	Усього	у тому числі за рахунок зміни факторів:			
				маржі прибутку (SP)	дохідності активів (PA)	мультиплікатора капіталу (MK)	коефіцієнта реінвестування (k_r)
Чистий прибуток (NP)	972,5	1392,0	+419,5	-	-	-	-
Сукупні активи (A)	33722,1	30885,4	-2836,7	-	-	-	-
Валовий дохід (GE)	47635	53463	+5828	-	-	-	-
Власний капітал (K)	3758,5	4189,5	+431,0	-	-	-	-
Маржа прибутку (SP), %	68,6	45,9	-22,7	-	-	-	-
Доходність активів (PA), %	15,4	14,0	-1,4	-	-	-	-
Мультиплікатор капіталу (MK)	5,7	7,2	+1,5	-	-	-	-
Коефіцієнт реінвестування, %	65,0	0,4	-64,6	-	-	-	-
Рівень внутрішньої капіталізації (G), %	39,1	0,18	-38,92	-12,95	-2,38	+6,27	-31,96

*Примітка. Обчислено автором на основі фінансової звітності банку [12].

Зауважимо, що збільшення власного капіталу за рахунок реінвестування чистого прибутку має свої позитивні й негативні моменти (табл. 3.2). Однак, слід мати на увазі, що тривале стримування дивідендних виплат може

призвести до зниження ринкової вартості банківських акцій та втрати акціонерів.

Таблиця 3.2. Переваги та недоліки нарощення капіталізації банку за рахунок внутрішнього потенціалу (чистого прибутку)*

Переваги	Недоліки
<ul style="list-style-type: none"> - простота і швидкість (переведення коштів з одного рахунка на інший); - відсутність додаткових затрат на залучення капіталу; - незалежність від ринкової кон'юнктури; - відсутність загрози розширення кола власників і втрати контролю над банком 	<ul style="list-style-type: none"> - висока ймовірність зменшення дивідендних виплат акціонерам; - виникнення проблеми зниження курсу банківських акцій на фондовому ринку, що ускладнює залучення нових акціонерів; - повільні темпи збільшення власного капіталу; - висока чутливість власного капіталу в процесі його генерації до коливань процентних ставок і змін економічних умов на фінансовому ринку

*Примітка. Складено автором на основі опрацювання [50; 51; 58].

Як видно з табл. 3.2, досить простим і швидким способом нарощення капіталізації є використання банком свого внутрішнього потенціалу, що не потребує додаткових витрат банку. На наш погляд, держава повинна стимулювати процес капіталізації банків саме на основі використання чистого прибутку шляхом звільнення від оподаткування податком на прибуток тієї частини прибутку, яка буде спрямовуватися банком для нарощення капіталізації. В той же час, банк повинен дбати про розміри свого прибутку як кінцевого результату діяльності, для забезпечення рентабельної діяльності. Адже низька рентабельність активів і власного капіталу банку може призводити до «проїдання» власного капіталу й ймовірного відклику ліцензії. Також можливим є зниження темпів зростання власного капіталу не лише за скорочення реінвестування прибутку, а й внаслідок зниження інвестиційної привабливості, що може змешувати обсяги надходжень власного капіталу від потенційних акціонерів.

Виявивши загальні тенденції управління капіталізацією банку з використанням методу внутрішніх джерел, для оцінки перспективи використання внутрішнього потенціалу банку для нарощення обсягів капіталізації та прийняття ефективних управлінських рішень виконаємо моделювання та прогнозування чистого прибутку ПАТ КБ «Південний» (додаток Д). В найближчі два роки ПАТ КБ «Південний» з високою ступінню

ймовірністю зможе наростити обсяги власного капіталу за рахунок використання свого внутрішнього потенціалу.

Аналогічні міркування використовуємо й для прогнозування обсягів власного капіталу досліджуваного банку (рис. 3.2). У найближчі два роки з високою ступінню ймовірності можемо стверджувати, що використання внутрішнього потенціалу нарощення капіталізації банку за рахунок реінвестування чистого прибутку дасть змогу збільшити ПАТ КБ «Південний» обсяги власного капіталу.

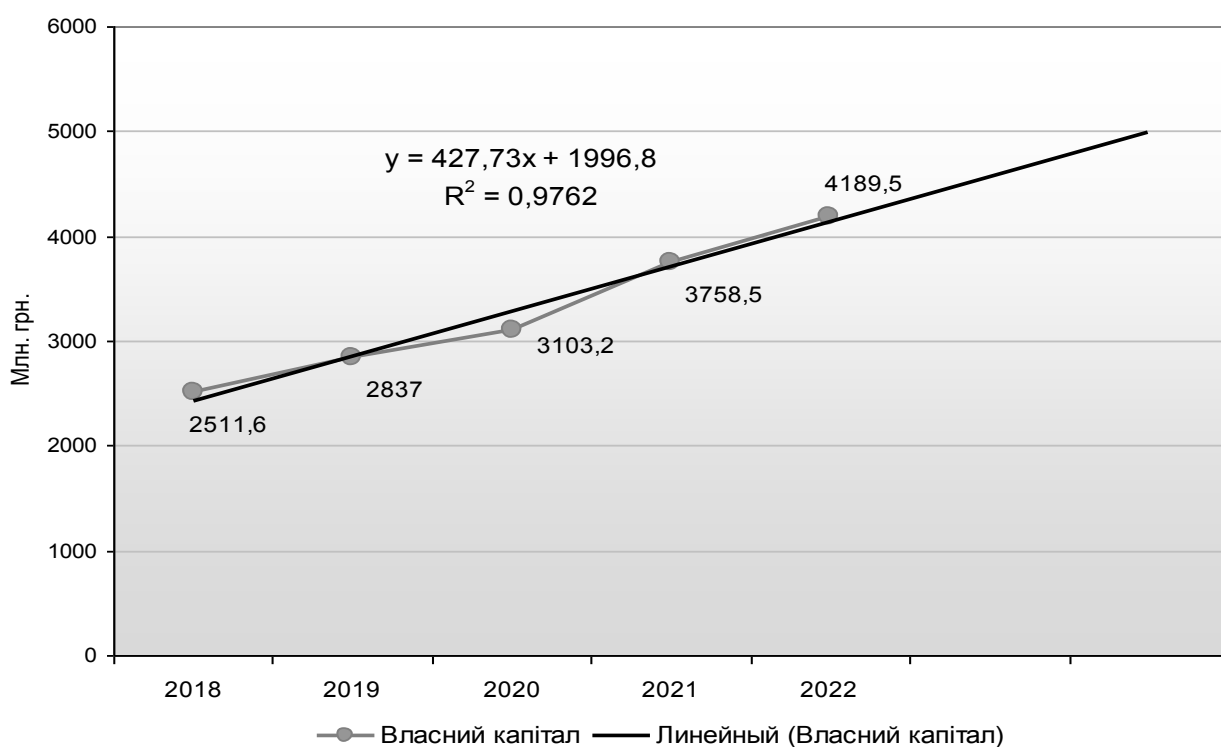

Рисунок 3.3 – Модель прогнозування власного капіталу ПАТ КБ «Південний» на 2024-2026рр.*

*Примітка. Побудовано автором на основі фінансової звітності [12].

За результатами прогнозування зазначимо, що обсяг власного капіталу та чистого прибутку мають позитивні тенденції в найближчі планові роки з доволі високим показником адекватності побудованих моделей. Виявлені тенденції дозволяють з високим рівнем надійності визначати обсяги власного капіталу та чистого прибутку, що уможливить розробку заходів, спрямованих на підвищення ефективності управління капіталізацією ПАТ КБ «Південний».

Таким чином, внутрішній потенціал банку щодо нарощення власного капіталу банку є перспективним і дієвим методом управління капіталізацією банку, здатним забезпечити стабільний його розвиток. Розглядаючи внутрішній потенціал як джерело нарощення капіталізації банку, необхідно враховувати фінансові результати діяльності банку, методи обчислення та форму виплати дивідендів акціонерам. Для досліджуваного банку найбільш прийнятним способом використання внутрішнього потенціалу для нарощення капіталізації банку є реінвестування чистого прибутку з обов'язковим врахуванням усіх факторів впливу на рівень внутрішньої капіталізації банку.

3.2. Зовнішні джерела забезпечення достатньої капіталізації банку

Протягом останніх тридцяти років глобальний фінансовий ринок зазнав істотних змін у напрямі впровадження численних фінансових інновацій, спрямованих на вирішення суперечностей, що виникали між основними учасниками ринку. Наприкінці минулого сторіччя було створено кілька десятків нових типів фінансових інструментів, які постійно удосконалюються та систематично модернізуються. До таких інновацій належать механізми первинного публічного розміщення акцій.

На сучасному етапі розвитку міжнародних та регіональних фінансових ринків все більше суб'єктів господарювання використовують інноваційну техніку фінансування через продаж акцій на публічному ринку - Initial Public Offering (IPO). З формуванням економічних систем ринкового типу в країнах, що розвиваються, та становленням їх фондових ринків механізми IPO перетворилися на важливий та ефективний інструмент залучення довгострокових ресурсів у банківську систему. В банківській діяльності механізми IPO можуть бути використані як для фінансування угод на ринку корпоративного контролю, так і для нарощування власного капіталу банку. Отже, можна констатувати, що зараз відбувається бум IPO, що актуалізує дослідження цього явища як з практичного, так і з теоретичного погляду.

Під IPO прийнято розуміти первинне публічне (серед невизначено великої кількості інституційних і приватних інвесторів) розміщення акцій [53]. Первинність розміщення означає, що на публічному (відкритому) ринку акції банку чи компанії на момент розміщення не обертаються. Слід зазначити, що процес розміщення депозитарних розписок (ADR, GDR) на публічному ринку також, по суті, є IPO. Якщо на ринку продаються раніше випущені цінні папери, що належать власникам банку, і саме ці особи, а не власне банк, отримують дохід від продажу конкретного пакета акцій, то процедура називається вторинним розміщенням (Secondary Offering). У тому разі, коли банк виходить на ринок IPO без посередників, процедуру називають «прямим публічним розміщенням» (Direct Public Offering, DPO).

Популярність та активне поширення інструментів IPO пояснюється тим, що їх використання дозволяє подолати певні недоліки інших джерел залучення капіталу (табл. 3.4).

Таблиця 3.4. Переваги IPO порівняно з іншими зовнішніми джерелами нарощення капіталізації банку*

Недоліки інших зовнішніх джерел	Переваги IPO
Нерозподілений прибуток: - залежність від економічної кон'юнктури, що складається	- велике разове надходження капіталу - незалежність від майбутньої економічної кон'юнктури
Бюджетні кошти і державні позики: - витрати, пов'язані з бюрократичною тяганиною	- оперативність надходження ресурсів, відсутність бюрократичної тяганини - відсутність зобов'язань (у тому числі і з соціальних програм)
Банківські кредити: - залежність від одного кредитора; - повернення повернутих засобів за високими ставками	- незалежність від конкретного фінансового інституту - відсутність майбутніх виплат
Облігаційні позики: - забезпечення купонних виплат; - залучення засобів на певний термін	- відсутність зобов'язань з обслуговування позики - необмежений термін залучення капіталу

*Примітка. Складено автором на основі опрацювання [58].

Первинне публічне розміщення акцій може проводитися різними способами, але на ринку найпоширенішими залишаються три основні методи: метод фіксованої ціни (відкрита пропозиція), метод аукціону та метод формування книг и заявок [53].

Існують також комбіновані, або «гібридні», методи проведення IPO, в яких поєднано різні методи для продажу різних портфелів акцій. До таких методів можна віднести: аукціон / відкрита пропозиція; аукціон / формування книги заявок; формування книги заявок / відкрита пропозиція. На вітчизняному ринку серед комбінованих методів найпоширенішим є третій спосіб, коли метод формування книги заявок використовується для продажу акцій банку інституційним або іноземним партнерам, а з метою розміщення акцій серед дрібних національних інвесторів використовується метод відкритої пропозиції. Розглянемо детальніше зміст та процедуру реалізації кожного з методів.

Метод фіксованої ціни, або відкрита публічна пропозиція (Open Offer Fixed Price, Universal Offer) передбачає, що ціна акцій визначається заздалегідь. Протягом певного періоду інвестиційний департамент банку збирає заявки на акції (період збору заявок). Збирання заявок триває доти, доки не будуть зібрані заявки на весь обсяг емісії акцій, запропонований на продаж, або ж емітент не відмінить розміщення акцій. Метод фіксованої ціни набув найбільшого поширення на європейських та азійських ринках, позаяк на фондовому ринку США він майже не практикується. Останнім часом поширення акцій за методом фіксованої ціни застосовується все рідше, особливо на масштабних та активних фондових ринках. Так, учені зазначають, що попереднє встановлення ціни акцій збільшує ризик провалу IPO через просочування інформації [53]. До того ж інвестори повинні завчасно сплатити своє замовлення на акції. Все це призводить до встановлення відносно нижчої ціни на акції банку.

Незважаючи на це, метод відкритої публічної пропозиції не зникає, а в деяких випадках залишається популярним, оскільки він є найбільш економічним способом розподілити акції серед роздрібних інвесторів, а його використання не потребує високих фіксованих витрат на проведення «дорожнього шоу» (Road Show). Як свідчить практика, цей метод дозволяє зібрати заявки від великої кількості раніше невідомих роздрібних інвесторів і не покладатися на існування довгострокових відносин між андеррайтерами та інвесторами. Для невеликих ринків цей підхід може бути найкращим способом

проведення IPO. Метод публічної пропозиції, як правило, не допускає дискримінації інвесторів в операціях продажу акцій банку.

У Сполучених Штатах Америки іноді застосовується метод «максимуму зусиль» (Best Effort), який дуже схожий на метод відкритої пропозиції. За методом «максимуму зусиль» андеррайтери лише погоджуються прикласти «максимум зусиль» для вільного продажу акцій. На відміну від методу публічної пропозиції метод «максимуму зусиль» допускає, що кількість акцій для розміщення може змінюватися, а також даний метод не передбачає фіксованого періоду збирання заявок [51].

Метод аукціонів передбачає продаж акцій за допомогою проведення аукціонів і залишається найпоширенішим способом продажу урядових облігацій. Аукціони активно застосовують для проведення приватизаційних процесів, проте для первинного розміщення акцій аукціони використовуються відносно рідко. Аукціони часто приводять до того, що частина акцій банку залишається не проданою. Це є їх основним недоліком порівняно з методом формування книги заявок. З погляду ціноутворення, аукціони можуть бути прийнятні у випадках, коли на ринку циркулює великий обсяг інформації про банк, поширеної серед численних категорій інвесторів. Отже, метод аукціонів часто обирають для розміщення акцій відомих банків, які мають хорошу репутацію, велику кількість співробітників, значну клієнтську базу та добре відомі інвесторам. На противагу цьому, аукціони - не найкращий спосіб проведення IPO невеликих банків, для яких переважно використовується метод формування книги заявок.

Метод формування книги заявок для проведення IPO прийнято називати «американським методом» - за місцем його виникнення. Поштовхом для зростання популярності цього методу за межами США стало проведення приватизаційних IPO у країнах Західної Європи й Азії. Як показала практика, багато приватизаційних IPO виявилися занадто великими для місцевих фондових ринків, тому до їх проведення були залучені американські

інвестиційні банки, які традиційно використовували метод формування книги заявок.

Основна відмінність методу формування книги заявок від інших методів проведення IPO полягає в тому, що, застосовуючи цей спосіб, андеррайтер, отримує повний контроль за розміщенням акцій банку серед потенційних інвесторів. Процес формування книги заявок починається з моменту оголошення діапазону ціни акцій (Price Range). За результатами пропозицій потенційних інвесторів формується книга, яка містить заявку (Bid) кожного ймовірного покупця. Коли формується книга, інвестори можуть подати три типи заявок: проста заявка (Strike Bid) на купівлю певної кількості акцій незалежно від їх кінцевої ціни; заявка із визначеною максимальною ціною (Limit Bid), за якою інвестор готовий придбати акції; ранжована заявка (Step Bid), в якій вказується кількість акцій залежно від рівня їх ціни. Зазначимо, що близько 80% усіх заявок - прості заявки, близько 17% - заявки з визначеною максимальною ціною і близько 3% - ранжовані заявки.

У процесі розміщення первинної публічної емісії акцій за методом формування книги заявок доцільно виділити шість етапів. Залежно від особливостей національного законодавства та правових норм деталі й конкретні терміни різних етапів можуть змінюватися, хоча структура процесу первинного розміщення акцій залишається незмінною (умовно постійною) [50]. Першим етапом, який триває не менше трьох років, є довгострокова підготовка компанії до IPO, оскільки банки, які оперують на ринку менше трьох років, не можуть здійснювати операції IPO. На другому етапі створюється спеціальний підрозділ для проведення IPO, проводяться загальні збори акціонерів розроблюється план-графік проведення IPO. На третьому етапі розроблюється проспект емісії, який є основним маркетинговим інструментом і повинен містити всю потрібну інвесторам інформацію про банк. Четвертий етап передбачає презентацію банку великим інвесторам з метою переконати їх придбати акції банку. Цей етап отримав назву «дорожнє шоу» (Road Show). На п'ятому етапі відбувається торгівля акціями банку, яка розпочинається на біржі

наступного дня після оголошення IPO. Шостий етап – це завершення операції, коли банк передає свої акції андеррайтеру, а він переводить отримані кошти на рахунок банку (зазвичай протягом трьох днів). Банківським установам доцільно дотримуватися наведеної структури та послідовності дій під час проведення операцій первинного публічного розміщення акцій. Зазвичай чітке дотримання запропонованої послідовності дій не гарантує банкам досягнення найкращого результату, але принаймні допомагає уникнути небажаних помилок.

Вивчення специфіки інструментарію IPO, методів їх проведення та особливостей структуризації процесу первинного розміщення акцій банку дозволяє виокремити основні переваги та стимули механізмів IPO.

- механізми IPO дозволяють створити відкритий ринок для тих акцій, якими вже володіють менеджери банку. Хоча ці акції можуть не підлягати продажу протягом певного часу після проведення IPO, однак кінець кінцем менеджери зможуть перетворити свої акції та опціони в гроші, отримавши значні прибутки [53, с. 313]. Цей ефект пояснюється існуванням тенденції недооцінювання акцій у момент їх розміщення з тим, щоб отримати прибуток, коли ними почнуть торгувати на вторинному ринку;

- механізми IPO відкривають доступ до довгострокового капіталу на відкритому ринку на значно вигідніших умовах, ніж звернення до кредитів, приватних позик або венчурного капіталу. Приватний банк має обмежені можливості нарощування капіталу через свій статус, непрозорість структури власності, показники ефективності та інші чинники. Як наслідок, на певному етапі розвитку такий банк починає відчувати проблеми з нарощуванням капітальної бази, що гальмує його розвиток. Статус публічного банку відкриває нове джерело фінансування - ринок і, як наслідок, полегшує доступ до традиційних ресурсних джерел. Крім того, акції можна використовувати як засіб застави [53];

- механізми IPO сприяють покращанню показників поточного фінансового стану банку. Дохід від розміщення акцій надходить на баланс банку, збільшуючи його балансову вартість, також відбувається збільшення власного капіталу як за

рахунок зростання акціонерного капіталу в результаті продажу акцій банку, так і за рахунок збільшення додаткового капіталу від отримання емісійного доходу.

- механізми IPO формують інструменти оцінювання поточної ринкової вартості банку, адже біржові котирування банківських акцій відображають оцінювання ринком поточної вартості банку. Наявність об'єктивної оцінки ринкової вартості банку особливо важлива в таких ситуаціях:

1) розширення бізнесу за допомогою проведення операцій злиття, придбання або поглинання, адже учасники процесу отримують незалежний механізм оцінювання, що полегшує переговорний процес;

2) бажання первинного власника диверсифікувати свої активи й перевести частину своїх акцій в готівку, оскільки за умови ліквідного ринку акції можна продати в будь-який момент за ринковою ціною;

3) використання акцій як заставу для отримання позики, адже поточна ринкова вартість акцій та їх ліквідність визначають умови прийняття акцій у формі застави. Крім того, використовувати акції як заставу для отримання кредитів набагато вигідніше для власників, ніж продавати їх, оскільки в останньому випадку зростає ймовірність втрати контролю над банком з боку акціонерів;

- механізми IPO сприяють зростанню престижності банку та розширенню можливостей розширення його діяльності. Банк, акції якого котируються на біржі, легше впізнати, він викликає вищу довіру, що створює додаткові конкурентні переваги та сприяє зростанню кількості клієнтів і потенційних партнерів. Крім того, біржа, на якій обертаються цінні папери банку, зацікавлена в зростанні обсягів торгів, отже, проводить додаткові активні маркетингові заходи [53]. Регіональні банки завдяки виходу на національний фондовий ринок отримують нагоду для експансії в масштабах країни, що особливо важливо для банків, які планують розширення філіальної мережі та продуктового ряду;

- механізми IPO створюють можливості для залучення та утримання висококваліфікованого персоналу, насамперед провідних менеджерів. У банках,

акціями яких торгують на відкритому ринку, традиційною формою заохочення і способом залучення та утримання кваліфікованого персоналу є виплата бонусів у формі опціонів на купівлю акцій банку. За такого підходу персонал безпосередньо зацікавлений у зростанні ринкової вартості акцій банку, менеджери стають лояльнішими та працюють ефективніше. Зазвичай такий спосіб оплати праці привабливіший, ніж грошова форма оплати праці, зокрема через можливість мінімізації податків.

До основних недоліків IPO можна віднести необхідність розкриття внутрішньобанківської інформації, яка може бути використана конкурентами. Вимоги до проспекту емісії, передбачені національним законодавством, а також подальші звіти, що надаються регулятору фондового ринку, передбачають періодичне детальне висвітлення основних аспектів діяльності, а також внутрішніх процесів і змін у банку. При цьому інформація, яка ретельно оберігалася і приховувалася раніше, стає доступною невизначено широкому колу осіб, серед яких і конкуренти, і клієнти, і співробітники. До найбільш вразливої в цьому сенсі інформації, яка підлягає розкриттю, належить: рівень та розмір заробітної плати, виплат, компенсацій і винагород керівного персоналу; фінансова інформація, що характеризує поточний стан справ, зокрема собівартість продуктів та послуг, механізми трансфертного ціноутворення, величина доходу та прибутку, дані про сегменти обслуговуваного ринку, про операції з афілійованими особами і організаціями, про стан кредитного та депозитного портфелів [19]. Ще одним недоліком механізмів IPO є високі витрати, пов'язані з необхідністю регулярно надавати інформацію про діяльність банку інвесторам і регулятивним органам, а також досить істотні, хоч і разові, витрати на проведення самого IPO, які включають як прямі (підготовка юридичних документів, проведення аудиту, консалтинг, реклама, комісія андеррайтера тощо), так і непрямі витрати (витрати часу і сил персоналу). Звичайно ж, витрати на проведення IPO не постійні, але практика реалізації цих операцій дає змогу визначити орієнтовний перелік витрат та

вартість здійснення операцій, яка в сукупності може досягати 33,5 млн. дол. США (додаток Д).

Крім того, до витрат можна віднести втрату частини капіталу вже в момент проведення IPO, оскільки пропонується ціна розміщення акцій зазвичай спочатку занижується. Це робиться свідомо для того, щоб мати потенціал подальшого зростання курсу акцій на вторинному ринку, адже інакше IPO не зацікавить більшість великих інвесторів, які є основними покупцями на первинному ринку. В подальшому ці інвестори перепродують свої частки дрібнішим, зокрема приватним, інвесторам на вторинному ринку. Крім матеріальних витрат проведення IPO вимагає значних витрат часу, що також є суттєвим недоліком, оскільки навіть на розвинених ринках процес виходу на публічний фондовий ринок може тривати від кількох місяців до кількох років.

Суттєвим недоліком механізмів IPO є існування загрози втрати контролю над банком з боку його власників. Як правило, на практиці процес продажу випущених акцій жорстко контролюється, а рішення про преферентну структуру інвесторів, що беруть участь у первинному розміщенні, приймаються в ході попередніх консультацій між емітентом та андеррайтером. Під час проведення IPO також виникає ризик колективних судових позовів з боку інвесторів. Вони подаються, коли ціна акцій падає і покупці акцій стверджують, що це стало результатом недостовірної чи неправильної інформації, поданої в реєстраційній заяві або якому-небудь іншому інформаційному повідомленні, що згодом і призвело до суттєвого негативного впливу на ціну акцій [53].

Підсумовуючи сказане, зазначимо, що використання механізмів IPO в цілому позитивно впливає на діяльність та репутацію банків, оскільки IPO - це вдала можливість представити інвесторам банк і залучити значний безстроковий капітал; як правило, менеджмент після IPO зберігає контроль над установою, тобто відбувається «розпорошення» акцій в умовах збереження контрольного пакета і контролю над банком у руках основного інвестора; акції перебувають не в «замороженому» стані, а обертаються на фондовому ринку.

Це стимулює попит і, відповідно, зростання їх вартості; зростає репутація та покращується імідж банку, що дозволяє розширити клієнтську базу [53].

З урахуванням обсягів та темпів зростання ринку корпоративного контролю, а також з огляду на необхідність подолання наслідків фінансової кризи в банківській сфері та гостру потребу в рекапіталізації багатьох вітчизняних банків можна прогнозувати активізацію IPO. За таких обставин вітчизняним банкам слід активізувати діяльність з надання андеррайтерських послуг. Проведення IPO вимагає від банків серйозної попередньої підготовчої роботи з удосконалення корпоративного управління бізнесом; здійснення операцій публічного розміщення акцій банками на фондових ринках буде сприяти підвищенню ефективності всієї банківської системи.

ВИСНОВКИ

В роботі поглиблено теоретичні положення управління капіталізацією банку та запропоновані напрями удосконалення управління власним капіталом банків. Результати дослідження дозволили зробити відповідні висновки теоретичного і практичного характеру.

У процесі дослідження з'ясовано, що складність та неоднозначність трактування поняття «капіталізація банку» зумовлені можливістю його дослідження і як процесу використання прибутку банків для нарощення капіталізації, і як методу визначення ринкової вартості банківських акцій. Сутність капіталізації є доволі неоднозначною за своїм змістом: характеризує одночасно наповненість власним капіталом банківської установи й оцінку її вартості (добуток ринкової вартості акцій на їхню кількість, які перебувають в обігу), що й зумовило необхідність виділення прямої та зворотної капіталізації банку з властивими їм особливостями.

Основу капіталізації банку формують фінансово-економічні відносини між різними суб'єктами ринку щодо створення, оцінювання власного капіталу та його використання. Визначення рівня капіталізації банків має базуватись на врахуванні кількісних (обсягів власного й статутного капіталу) і якісних

(структури власного капіталу та достовірної оцінки окремих його складових) показників.

Необхідність управління капіталізацією банку з боку держави пов'язане з виключною зацікавленістю суспільства у стабільній та ефективній роботі банків. Впливаючи на основу діяльності банку, якою виступає власний банківський капітал, регулюючі органи сприяють забезпеченню економічного розвитку і процвітання держави, довіри до банківських установ з боку населення. У даному ракурсі управління власним капіталом банків використовується як механізм економічного впливу на керівництво та власників банку з метою забезпечення адекватного розміру банківського капіталу для покриття непередбачених збитків.

Сутність управління капіталізацією банку розкривається як сукупність принципів і методів реалізації фінансових рішень, пов'язаних із залучення власних фінансових ресурсів, а також з вибором і обґрунтуванням найбільш вигідного їх розміщення відповідно до обраної стратегії розвитку банку. Функцій управління капіталізацією банку відносяться такі: планування, облік, контроль, аналіз, стимулювання та регулювання. Головною метою системи управління капіталізацією банку є забезпечення його необхідного розміру та підтримка рівня достатності активним операціям банку. Система управління капіталізацією банку містить такі елементи: цілі, завдання, принципи, об'єкт, методи, суб'єкт управління. Банки повинні керуватися такими принципами системи управління капіталізацією: наявність стратегії управління, відповідної організаційної структури, принцип колегіальності, принцип розділення конфліктів та інтересів. Ефективне управління капіталізацією банку полягає у вирішенні таких завдань: мінімізація вартості власного капіталу та зменшення трансакційних витрат щодо залучення власних коштів.

Банки здійснюють управління капіталізацією з метою забезпечення достатнього обсягу власного капіталу та максимізації прибутку. В процесі управління капіталізацією банку основна мета полягає у забезпеченні дотримання вимог до капіталу, встановлених НБУ, спроможності банку

функціонувати як безперервне діюче підприємство та утримувати обсяги капітальної бази на рівні, необхідному для забезпечення дотримання встановлених нормативів капіталу.

Для забезпечення високого рівня ефективності системи управління капіталізацією банку її елементи, принципи та методи повинні відповідати таким критеріям:

- постійне існування та єдина адаптація застосовуваних методів оцінки та прогнозування стану індикаторів банківської діяльності;
- єдиний інформаційний простір, в межах якого приймаються рішення та прогножуються індикатори;
- взаємозв'язок стратегічного та оперативного рівня управління, що дасть можливість оцінити вплив поточних управлінських рішень на досягнуті стратегічні цілі розвитку банку.

Управління капіталізацією банку має ґрунтуватися на оцінці вартості та адекватності його власного та регулятивного капіталу, що дає змогу одержати додаткову інформацію для прийняття відповідних рішень поточної діяльності й стратегічного планування.

В результаті проведеного аналізу сучасного стану капіталізації ПА АБ «Південний» виявлено особливості управління капіталізацією банку. Зокрема, з'ясовано, що власний капітал банку в межах основного і додаткового капіталу має такі складові: статутний капітал, резервний капітал, резерви переоцінки активів, нерозподілений прибуток, емісійні різниці. Найбільшу частку у власному капіталі ПАТ АБ «Південний» займає його статутний капітал: 48,8% на кінець 2022р. В процесі своєї діяльності банк створює також резервний та спеціальні фонди, які зараховуються до власного капіталу; такі фонди формуються за рахунок чистого прибутку в результаті його розподілу. Важливою складовою власного капіталу досліджуваного банку є прибуток, який залишається в розпорядженні банку після виплати нарахованих дивідендів, відрахувань у загальні резерви, резервний фонд та в інші резерви банку. ПАТ АБ «Південний» в достатній мірі забезпечений власним капіталом.

Для забезпечення капіталізації темпи зростання власного капіталу повинні бути як мінімум вищі від темпів зростання активів.

В процесі управління капіталізацією ПАТ КБ «Приватбанк» також визначають рівень достатності, який тісно пов'язаний з його здатністю розраховуватися за всіма взятими на себе зобов'язанням. Підкреслено, що достатність власного капіталу банку є важливим інструментом управління, як з боку держави, так і з боку власників, акціонерів і клієнтів банку, оскільки дає змогу зробити висновок про можливість виникнення потенційних проблем із платоспроможністю банку та його здатністю у разі банкрутства повністю задовольнити вимоги кредиторів. Управління капіталізацією ПАТ КБ «Південний» з боку держави здійснюється з допомогою контролю за дотриманням нормативів капіталу (Н1, Н2, Н3). Аналізуючи достатність регулятивного капіталу в діяльності АБ «Південний» варто відмітити, що банк виконує усі три нормативи власного капіталу із позитивною тенденцією до збільшення щодо нормативів дотримується вимог щодо розміру та достатності власного капіталу.

В ході пошуку напрямів удосконалення управління капіталізацією для ПАТ КБ «Південний» з'ясовано, що основним методом управління є використання внутрішнього потенціалу з нарощення обсягів капіталізації на основі повного або часткового реінвестування чистого прибутку банку. Використання багатофакторної мультиплікативної моделі дало можливість визначити рівень внутрішньої капіталізації банку із врахуванням впливу маржі прибутку, доходності використання активів, мультиплікатора капіталу та коефіцієнта реінвестування.

Обґрунтовано також можливість використання ПАТ АБ «Південний» методу зовнішніх джерел управління капіталізацією, що передбачає додаткове первинне публічне розміщення акцій як на національному, так і на міжнародному фондовому ринках, що потребує від банку серйозної попередньої підготовчої роботи з удосконалення корпоративного управління бізнесом. Також рекомендовано досліджуваному банку окрім використання

методів внутрішніх і зовнішніх джепел нарощення капіталізації здійснювати підвищення якісного рівня корпоративного управління, вдосконалювати систему ризик-менеджменту шляхом запровадження внутрішніх стрес-тестів задля виявлення слабких сторін банку та рівня готовності до кризових ситуацій в умовах воєнного стану.

Основними стримувальними факторами проведення операцій IPO банками на сьогодні є нерозвиненість фондового ринку, закритість вітчизняної банківської системи, низький рівень капіталізації банків, стан військової агресії, значні витрати таких операцій, законодавчі проблеми і небажання реальних власників втратити контроль над своєю власністю. Здебільшого банки просто не готові вийти на відкритий фондовий ринок через низьку інвестиційну привабливість їхніх цінних паперів.

Управління капіталізацією ПАТ АБ «Південний» повинно здійснюється на всіх етапах його діяльності з урахуванням впливу факторів зовнішнього середовища за такими етапами:

1. Виявлення проблем управління капіталізацією банківської установи, що повинні бути вирішені на базі використання попереднього досвіду і наявної інформації.
2. Ухвалення дієвих управлінських рішень щодо використання власного капіталу та їх реалізація. На цьому етапі здійснюється побудова моделі зробленої системи управління капіталізацією банківської установи, що передбачає визначення її структури, комунікацій і функціональності.
3. Аналіз прийнятих управлінських рішень з погляду можливих способів їхньої модифікації або зміни, а також їхній облік у процесі нагромадження досвіду, що контроль за виконанням завдань, оцінку ефективності управління капіталізацією.
4. Удосконалювання системи управління капіталізацією банку з використанням іноваційних методів і джерел і розробки програми подальшого функціонування банку.

Підсумовуючи, можемо константувати, що управління капіталізацією банку - це головна умова ширшого залучення українських банків до реалізації національних проектів та соціально-економічного розвитку регіонів. Саме зростання рівня капіталізації вітчизняних банків підвищить їхню конкурентоспроможність на світовому фінансовому ринку і забезпечить стабільність всієї економіки нашої держави на шляху інтеграції у світове господарство. Ефективність управління капіталізацією ПАТ АБ «Південний» необхідно оцінювати за такими критеріями: збільшення власного капіталу, мультиплікатора капіталу; зростання коефіцієнта достатності регулятивного капіталу; збільшення ринкової вартості банку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущак Є.М., Щуревич О.І. Проблеми капіталізації банківської системи України. Стратегія економічного розвитку України. 2018. № 42. С. 128–138.
2. Базель III: прогноз впливу URL. <http://kornellio.livejournal.com/31002.html>
3. Блащук-Дев'яткіна Н. З., Петик Л. О. Капіталізація банківської системи України. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. №4(1). С. 12-15. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2017_4\(1\)_5](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2017_4(1)_5).
4. Бондарчук М. К., Ющик Ю. В. Стратегічні напрями управління активами і пасивами банку. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: *Економічні науки*. 2022. № 7. С. 198-203.
5. Варцаба В. І., Заславська О. І. Сучасне банківництво: теорія і практика: навч. посіб. Держ. ВНЗ «Ужгород. нац. ун-т». Ужгород : Говерла, 2018. 363 с.
6. Васильченко, З. М., & Доманецький, І. В. Капіталізація банків України: сучасний стан та проблеми нарощення. 2014. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 1(14), 3–10. <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v1i14.25062>
7. Вдовенко Л. О., Черненко О. С. Високий рівень капіталізації - основа зміцнення банківської системи України. *Економіка. Фінанси. Менеджмент*:

актуальні питання науки і практики. 2017. № 4. С. 84-96. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2017_4_10.

8. Гладких Д.М. Ключові проблеми капіталізації банківської системи України та напрями її зростання. *Бізнес Інформ*. 2021. №5. Сс. 327-333.

9. Гордієнко Т., Сидоренко В. Стратегії управління власним капіталом банку. *Міжнародний науково-практичний журнал «Фінансовий простір»*. 2018. №3(31). С. 101-107.

10. Грудзевич Я. В., Грудзевич У. Я. Капіталізація банківської системи України на сучасному етапі. *Вісник Університету банківської справи*. 2016. №1-2. С. 24-29. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2016_1-2_6.

11. Дані наглядової статистики. Економічні нормативи. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#2>

12. Дані наглядової статистики. Згруповані балансові залишки URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#2>

13. Директива Ради ЄС 89/299/ЕЕС від 17.04.1989 Про власні кошти кредитних установ. <http://europa.eu.int/search/97cgi>

184 Добровольська О.В., Халатур С.М. Капіталізація банків України в умовах глобалізації фінансових ринків. *Вісник Дніпропетровського державного аграрного університету*. 2016. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vddau_2016_2_48

15. Довгань Ж. М. Менеджмент у банку: підруч. Тернопіль : Економічна думка, 2017. 512 с.

16. Домбровська Л. В., Потриваєва В. К. Сучасні тенденції в управлінні ресурсами комерційних банків України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. №21. С. 49-44.

17. Дмитренко І. Б. Сучасні підходи до оцінки достатності (адекватності) капіталу банків в Україні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління*. 2019. Т.30(69). №4(1). С. 120-127. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2019_30\(69\)_4\(1\)_23](http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2019_30(69)_4(1)_23)

18. Дроботя Я., Телятник М. Управління капіталом комерційного банку. 2021. *Економіка та суспільство*, №31. URL <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6779>
19. Енциклопедія банківської справи України / редкол.: В. С. Стельмах (голова) [та ін.] К. : Молодь, Ін Юре, 2001. 680 с.
20. Жукова О.А., Гончарук А.В. Щодо оцінки управління капіталом банку. *Подільський науковий вісник*. 2019. № 2 (10). С. 23-29.
21. Журавльова Т. О., Макаренко Ю. П., Турова Л. Л, Сірко А. Ю. Фінансовий менеджмент у банку: навч. посіб. Дніпро: Пороги, 2021. 360 с. .
22. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник. Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2005. 714 с.
23. Зайцева І.Ю., Гутовська А.І. Капіталізація банків та напрями підвищення капіталізації банківських установ. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2016. № 55. С. 118–123.
24. Закон України «Про банки і банківську діяльність» №2122-III від 7.12.2000р. *Урядовий кур'єр*. 2001.№ 8. С. 5–13.
25. Зянько В. В., Коваль Н.О., Єпіфанова І. Ю. Банківський менеджмент: навчальний посібник. 2- ге вид., доп. Вінниця : ВНТУ, 2018. 126 с.
26. Інструкція «Про порядок регулювання діяльності банків в Україні», затв. постановою Правління НБУ № 368 від 28.08.2001 р. (поточна редакція від 01.01.2024р.). URL. www.bank.gov.ua.
27. Ільчук П., Коць О., Кудь А. Показники капіталізації банківської системи України: фактичний стан та порівняльна характеристика із показниками Польщі, Швейцарії та Німеччини. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2020. №1. С. 195-205.
28. Ільчук П., Коць О., Кудь А. Теоретичне трактування категорій «капітал» та «капіталізація» у банківській діяльності. Причорноморські економічні студії. 2020. Випуск 50-2. С. 126-131.
29. Капіталізація: глосарій банківських термінів. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123360.

30. Капіталізація банків скоротилась вперше з кінця 2022 року. URL.
<https://finclub.net/ua/news/kapitalizatsiia-bankiv-vpala-upershe-z-kintsia-2022-roku.html>
31. Коваленко В. В. Достатність капіталу у забезпеченні стабільного розвитку банків. *Стратегічні пріоритети*. 2017. №2. С. 75-80.
32. Коваленко В., Крухмаль О., Торяник Ж. Проблеми капіталізації та оцінювання достатності капіталу банку. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. №8(122). С. 276–285
33. Коваль І.Р. Управління власним капіталом банку. 2020. №11
URL. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8367>
34. Ковда Н.І., Татяніна С.М. Капіталізація банків як чинник зростання економіки України. *Інфраструктура ринку*. 2018. Випуск 22. С. 203-207.
35. Колеснік Я.В., Бараненко Н.В. Ефективна депозитна політика банку як шлях капіталізації прибутку. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2018. № 4. С. 87–92.
36. Конопацька Л. В. Серета С.В. Капіталізація банків України: стан і напрями підвищення. *Фінанси, облік і аудит : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана»*; [редкол.: В. М. Федосов (голов. ред.) та ін.]. Київ : КНЕУ, 2018. Вип. 1. С. 91–102.
37. Кравцова Є. О. Аналіз власного капіталу банку. *Сучасні тренди у розвитку фінансів, банківської справи та страхування: збірник тез II всеукраїнської наукової конференції*. 2020. С. 210-212.
38. Ларіонова К.Л., Безвух С.В. Достатність власного капіталу банків України в 2015-2017 роках: стан, проблеми та шляхи вирішення. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. №22. С. 811-818.
39. Лисенок О. В., Ляховецька В. М. Сучасний стан та шляхи підвищення рівня капіталізації вітчизняних банків. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2017. Вип. 27(3). С. 55-58. URL:
[http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2017_27\(3\)_](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2017_27(3)_)

40. Міщенко В. І. Банківські операції : підручник. 2ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2017. 796 с.
41. Мишкін Ф.С. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків. [пер. с англ. С.Панчишин, А.Панчишин, Г.Стеблій]. К.: Основи, 1999.963 с.
42. Момот О.М. До питання науково-видового подання банківського капіталу. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. 2018. Вип. 2. С. 178–185.
43. Мороз А. М. Банківські операції: підручник. 2ге вид., випр. і доп. К.: КНЕУ, 2018. 476 с.
44. Мулик Т. О., Мулик Я. І. Оцінка достатності капіталу вітчизняних банків як запорука їх надійності. Ефективна економіка. 2021. № 7. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9050>
45. Неізнана О. В., Верич Г. О. Проблеми капіталізації банківської системи України та рекомендації щодо їх вирішення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2016. Вип. 22. С. 141-144. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2016_22_33.
46. Островська Н. С., Швець О. Ю. Капіталізація банківської системи: сучасний стан та перспективи у трансформаційних умовах розвитку економіки України. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 21. С. 145-150. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2017_21_30
47. Пасічник І. В., Адамський Я.О. Капіталізація як метод підвищення надійності банку. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2016. Вип. 2. С. 23-31.
48. Петик Л.О., Підкорчевна В.В. Особливості формування банківського капіталу в Україні. *Молодий вчений*. 2019. №11. С. 583-586.
49. Синки Дж.Ф. Управление финансами в коммерческих банка; [пер. с англ. 4-го перераб. изд. Р. Я. Левитина, Б.С. Пинскера]. М. : Catallaxy, 1994. 820 с.
50. Сова О. Ю., Якімова І. Л. Пріоритети капіталізації банківської системи України. *Бізнес Інформ*. 2020. №2. С. 343–350.

51. Словник банківських термінів. Банківська справа: термін. словник / А. Г. Загородній, О. М. Сліпушко, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко К. : Аконіт, 2000. 605 с.
52. Сянькова В.Р., Аврамчук Л.А. Проблеми капіталізації банківських установ у сучасних умовах. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Випуск 16. С. 806–809
53. Тиркало Р.І., Ткачук Н.М. Капіталізація банківської системи України: сучасний стан, проблеми, шляхи та перспективи зростання. Монографія. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ. 2010. 328с.
54. Шевчук А. М. Аналіз капіталізації банківської системи України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Економіка.* 2017. Вип. 4. С. 186-192. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2017_4_37.
55. Шевчук А. Підвищення капіталізації банківської системи України шляхом макропруденційного регулювання Національного банку України. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету.* 2018. № 8. С. 190-211. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2018_8_16.
56. Шелега М. М. Джерела нарощення обсягів капіталізації банків. Трансформація національної моделі фінансово-кредитних відносин: виклики глобалізації та регіональні аспекти: збірник матеріалів VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Ужгород, 1 грудня 2023 р.). Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2023. 315 с. С.260-261.
57. Шелега М.М. Особливості оцінки достатності капіталу банку. Світ наукових досліджень. Випуск 26: матеріали Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції (м. Тернопіль, Україна, м. Опале, Польща, 24-25 січня 2024 р.) / за ред. : О. Патряк та ін. ГО «Наукова спільнота», WSZIA w Opolu. Тернопіль: ФО-П Шпак В.Б. 2024. С.8.
58. Швець Ю.О., Вернидуб М.Ю. Проблеми та способи підвищення капіталізації банків України. *Інвестиції: практика та досвід.* 2016. № 8. С. 52–
59. Юнко О.М., Возна Л.Б. Капіталізація вітчизняних банків: стан і перспективи

зміцнення. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Випуск 19. С. 476-482.

Виконала студентка магістратури
спеціальності 072 Фінанси,
банківська справа та страхування
денної форми навчання
«15» січня 2024 р.

Підпис

Марія ШЕЛЕГА

Ім'я, прізвище

Науковий керівник
к.е.н., доцент
«15» січня 2024 р.

Підпис

Наталія ТКАЧУК

Ім'я, прізвище

Робота допущена до захисту:
завідувачка кафедри
к.е.н., доцент
«16» січня 2024 р.

Підпис

Алла КРУШИНСЬКА

Ім'я, прізвище

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1. Тлумачення сутності капіталізації банку вченими-економістами *

Автори	Визначення сутності поняття
<i>Зміни власного капіталу банку – його збільшення</i>	
З.М. Васильченко, .В. Доманецький, Є.С. Гарбар, В.С. Стойка	Збільшення обсягу капіталу; сукупна максимальна вартість акцій та облігацій, які може випустити банк; збільшення вартості банку у зв'язку зі зростанням його ринкової вартості; додатковий випуск акцій задля збільшення капіталу або спрямування частини доходів (прибутку, дивідендів) на збільшення капіталу банку.
І.Ю. Зайцева, А.І. Гутовська	Процес нарощення капіталу банку, що відбувається за рахунок власного прибутку і зовнішніх джерел та призначений для покриття його ризиків та збільшення вартості банку.
З.Р. Костак	Збільшення обсягів банківського капіталу.
НБУ	Збільшення обсягу капіталу банку; збільшення вартості банку у зв'язку зі зростанням його ринкової вартості.
<i>Спосіб зміни обсягу власного капіталу банку – реінвестування прибутку</i>	
А.А. Благодатин, А.М. Лозовський, Б.А. Райзбер	Спосіб розподілу, використання прибутку, відповідно до якого весь прибуток або його частина спрямовується на розвиток банку, а не виплачується власникам; спосіб збільшення статутного капіталу банку шляхом перерозподілу власного капіталу банківської установи.

В.В. Коваленко, В.К. Хлівний	Комплекс дій, спрямованих на реальне збільшення обсягу капіталу банку шляхом реінвестування отриманого прибутку, залучення грошових коштів та їх еквівалентів ззовні, а також за рахунок консолідації та концентрації.
<i>Характеристика власного капіталу банку</i>	
Л.О. Матлага	Власні кошти чи власний капітал банків та його достатність для покриття прийнятих ризиків.
О.М. Момот	Структура капіталу банку.
<i>Характеристика діяльності банку</i>	
Л.О. Вдовенко, О.С. Черненко	Спроможність банку виконувати свої фінансові зобов'язання щодо можливості надання кредиту, тобто повноцінно здійснювати функцію фінансового посередництва на ринку.

*Примітка. Складено автором на основі опрацювання [23; 26; 45].

Додаток Б

Таблиця Б.1 Методи управління капіталізацією банку*

Методи управління	Характеристика сутності методів управління
Планування величини власного капіталу банку	дотримання усіх нормативів капіталу та оптимального співвідношення між обсягами залучених і власних коштів банку
Додаткова емісія акцій банку	забезпечення залучених коштів з зовнішніх джерел фінансування найбільш ефективним способом
Комплексне управління активами і пасивами банку	визначення допустимого та виправданого ступеня ризику операцій та прийняття рішень, що спрямовані на використання ризикових операцій або прийняття системи заходів щодо зниження можливості появи втрат від банківської діяльності з метою досягнення найвищої прибутковості за умов дотримання рівня ліквідності банку
Портфельний метод управління	активи і пасиви банку розглядаються як особливі «портфелі інвестицій»; аналізуються структура активів, їх дохідність та рівень ризику, обирається визначена стратегія формування портфеля активів
Метод потокового моделювання	забезпечує рухливу, динамічну картину формування портфеля активів і пасивів банку; структура активів досліджується не лише у фіксовані моменти, але й за весь необхідний проміжок часу
Імітаційні моделі фінансових потоків	прогнозування ступня коливання показників діяльності банку та його фінансових інструментів є ключовою інформацією для визначення ризиковості діяльності банку
Дивідендна політика банку	підтримка виплати акціонерам банку на відносно постійному рівні, нарощення власного капіталу та забезпечення рівня його

	достатності
Ризикова політика банку	захист інтересів власників, акціонерів банку шляхом забезпечення відповідного рівня надійності банку
Інформаційна політика	об'єднання методів та інструментів управління власним капіталом, наявність різних методик оцінки величини власного капіталу, наявність спеціалізованих програмних засобів статистичного аналізу, оптимізації, багатокритеріального вибору, причинно-наслідкового моделювання, які були б спрямовані на виявлення взаємопов'язаних факторів, що визначають розмір власного капіталу банку і дають можливість передбачати прогностичні показники ефективності діяльності банку
Метод наукового управління	використання апарату математичного програмування для оптимізації розподілених засобів, ресурсів, які забезпечують високий рівень надійності

*Примітка. Складено автором на основі опрацювання [4; 25; 36].

Додаток В

Таблиця В.1. Система показників для визначення рівня капіталізації банку*

Показник	Характеристика	Розрахунок
Коефіцієнт капіталізації	Визначає питому вагу капіталу у загальній сумі джерел банку	Капітал / Пасиви
Коефіцієнт покриття зобов'язань	Показує ступінь покриття залучених та позичених коштів капіталом	Капітал / Зобов'язання
Темпи приросту капіталу	Дозволяє проаналізувати тенденцію щодо темпів зростання капіталу банку	$(K_n - K_{n-1}) / K_{n-1}$ K_n – капітал банку звітнього року; K_{n-1} – капітал банку попереднього року
Дохідність капіталу	Прибуток на власний капітал	Чистий прибуток / Власний капітал
Чистий прибуток у розрахунку на одну акцію	Показує скільки чистого прибутку припадає на одну акцію	Чистий прибуток / Звичайні акції
Мультиплікатор капіталу	Дозволяє визначити політику банку в області фінансування	Активи / Акціонерний капітал
Емісійний дохід	Визначає прибуток банку від емісії цінних паперів	Дохід від емісії акцій – витрати на емісію
Дохідність активів	Дає можливість отримувати прибуток з активів	Чистий прибуток / Активи
Коефіцієнт	Відображає на скільки	Темпи приросту капіталу /

співвідношення приростів капіталу та активів	зростають активи внаслідок збільшення капіталу	Темпи приросту активів * 100%
Частка негативно класифікованих активів	Визначає питому вагу неякісних активів у загальному їх обсязі	Негативно класифіковані активи / Загальний розмір активів
Відкоригована на ризик прибутковість капіталу	Дозволяє урівноважувати капітал, доходи та ризик	Прибутковість, відкоригована на ризик / Економічний капітал
Коефіцієнт залежності від акціонерів	Показує питому вагу акціонерного капіталу у загальному	Акціонерний капітал / Всього капітал
Коефіцієнт нестабільності залучених коштів	Відображає рівень дострокового вилучення залучених коштів	Сума залучених коштів, які було вилучено достроково / Сума залучених коштів
Фінансовий левередж	Залежність банку від залучених коштів та їх участь у активних операціях	Сукупні зобов'язання / Загальна сума активів
Величина економічного капіталу	Здатність покривати основні ризики (кредитний, операційний, ринковий)	Сума капіталу, яку повинен мати банк для покриття своїх ризиків.

*Примітка. Складено автором на основі проацювання [3; 17; 41].

Додатко Г

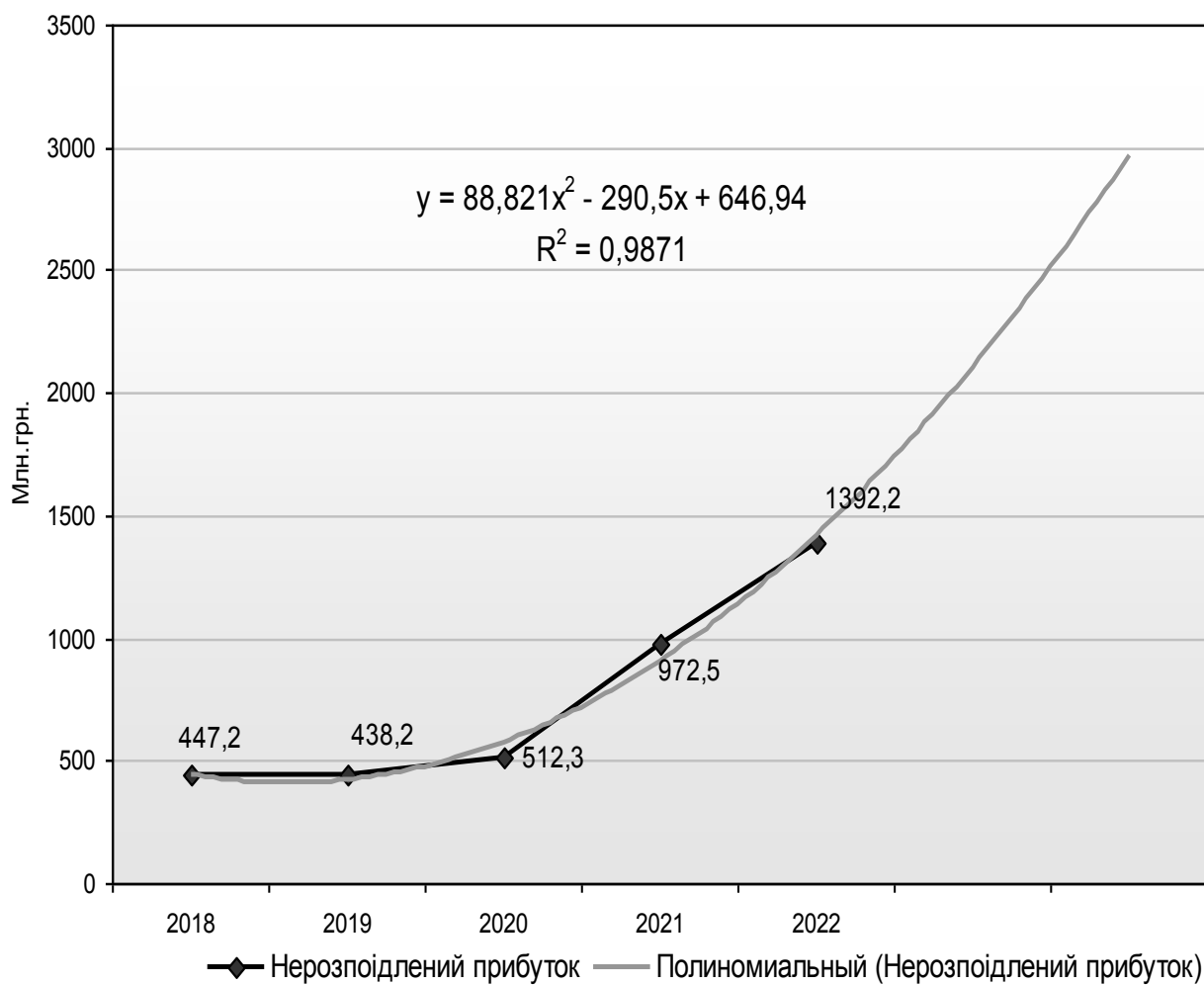

Рисунок Г.1 – Модель прогнозування чистого прибутку ПАТ КБ «Південний» на 2024-2026рр.*

*Примітка. Побудовано автором на основі фінансової звітності [12].

Таблиця Д.1. Прямі витрати на проведення операцій IPO банком*

Попередній етап	Власне підготовка до IPO
<p>1. Година роботи консалтингової компанії – 50-400 дол. На практиці будь-яке спілкування - це, як мінімум, кілька «чистих» днів.</p> <p>2. Розроблення «правильної» структури і моделі управління - близько 100000 дол. для банку середнього розміру.</p> <p>3. Піар-компанія для підвищення популярності банку - 50000-80000 дол. у рік.</p> <p>4. Рекламний бюджет (включаючи сувенірну продукцію) - 300000-500000 дол.</p> <p>5. Корпоративні заходи з метою підвищення популярності бренду. Від 150000 дол. на тисячу осіб плюс вартість ідеї.</p> <p>6. Перехід на МСФЗ. Аудит за МСФЗ - від 40000 дол.</p> <p>7. Удосконалення рівня корпоративного управління, отримання рейтингу корпоративного управління - від 50000 дол.</p> <p>8. Створення публічної кредитної історії (шляхом випуску векселів та облігацій).</p> <p><i>РАЗОМ: 700-1000 тис. дол. США</i></p>	<p>1. Юридичні послуги - близько 100000 дол.</p> <p>1.1. Послуги андеррайтера.</p> <p>1.2. Проходження міжнародного аудиту і складання звітності відповідно до міжнародних стандартів.</p> <p>1.3. Підтримка ліквідного балансу.</p> <p>1.4. Зміст кваліфікованого менеджменту.</p> <p>2. Піар-підтримка IPO 50000-150000 дол.</p> <p>3. Road show - 100000-150000 дол.</p> <p>4. Розміщення акцій. Загальні витрати - 500000-1000000 дол. у разі розміщення в Україні, 1-2 млн дол. у разі розміщення на Заході, не враховуючи комісії андеррайтера (3-7 % від обсягу випуску).</p> <p><i>РАЗОМ: 750-2400 тис. дол. США</i></p>

*Примітка. Склдено автором на основі опрацювання [58]